

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітній ступінь «Магістр»

на тему: «**ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ДЛЯ
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ХХХ ХХХХ
ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА ХХХ ХХХ РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ)**»

Виконав: студент 2 другого курсу, групи Оп – 71з

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

КРАВЧУК В. О.

(Прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доцент ПРОКОПИШИН О. С.

(Прізвище та ініціали)

Рецензент: _____

(Прізвище та ініціали)

ЛЬВІВ 2024

ПІДПРИЄМСТВА ХХХ

- 2.1. Аналіз активів фінансового стану та виробничої діяльності
- 2.2. Організаційні аспекти формування та компоненти фінансової звітності
- 2.3. Помилки у фінансовій звітності: особливості виявлення та попередження

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

- 3.1. Роль і місце управлінської звітності в прийнятті рішень
- 3.2. Еволюція та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку і подання фінансової звітності підприємств

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, схеми, рисунки

6. Дата видачі завдання   **«20» лютого 2023 року**

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для дипломної роботи).	20.02.2023-15.04.2023 р.
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	16.04.2023 – 15.08.2023 р.
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Написання основної частини роботи; висновків і пропозицій.	16.08.2023 – 18.11.2023 р.
4.	Кінцеве оформлення дипломної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	19.11.2023 – 11.01.2024 р.
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	11.01.2024 – 13.02.2024 р.

Студент _____
(підпис)

ВІКТОРІЯ КРАВЧУК
(ім'я та прізвище)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

ОКСАНА ПРОКОПИШИН
(ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційні роботі обгрунтована сутність фінансової звітності. Представлена класифікація та види звітності підприємства. Означена мета фінансової звітності відповідно до інформаційних потреб її користувачів. Описано нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності.

Проведено аналіз активів фінансового стану та виробничої діяльності досліджуваного підприємства. Розкрито організаційні аспекти формування та компоненти фінансової звітності. Відображено особливості виявлення та попередження помилок у фінансовій звітності.

Окреслено перспективи розвитку звітності підприємства. Визначено роль та місце управлінської звітності в прийнятті рішень. Розкрито еволюцію та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку і подання фінансової звітності підприємств.

Ключові слова: звітність, користувачі, фінансовий стан, управління, аналіз, управлінські рішення, ефективність, забезпечення, оцінка, діяльність підприємства, облікова інформація, методика визначення, міжнародні стандарти фінансової звітності, інформаційне забезпечення.

SUMMARY

The thesis paper explains the significance of financial statements, including their classification and types for an organization's reporting. The writer also discusses the purpose of financial statements based on the needs of its users and legal regulations.

The study presents an analysis of the financial status and production activities of a chosen organization, including organizational aspects of preparing and components of financial statements. The author also describes the specificities of identifying and preventing errors in financial statements.

Moreover, the paper highlights the potential development of the organization's financial reporting and emphasizes the importance of managerial reporting in decision-making. Additionally, the author discusses the evolution and potential of automating accounting and submitting financial statements for enterprises.

Keywords: reporting, users, financial conditions, management, analysis, managerial decisions, efficiency, supply, assessment, enterprise's performance, accounting information, methods of determination, international standards of financial statement, information support.

УДК 657.37: 631.11(477.82)

Кваліфікаційна робота: 91 с. текстової частини, 15 рисунків, 27 таблиць, 96 позицій літературних джерел, додатки.

«ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ХХХ ХХХХ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА ХХХХХХ РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»

КРАВЧУК В. О. – Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування – Дубляни, Львівський НУП, 2024.

Текстова частина охоплює вступ, три розділи, висновки і пропозиції, список використаних джерел.

В першому розділі з'ясовано сутність фінансової звітності. Представлено класифікацію та види звітності підприємства. Означено мета фінансової звітності відповідно до інформаційних потреб її користувачів. Описано нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності.

У другому розділі проведено аналіз активів фінансового стану та виробничої діяльності досліджуваного підприємства. Розкрито організаційні аспекти формування та компоненти фінансової звітності. Відображено особливості виявлення та попередження помилок у фінансовій звітності.

У третьому розділі окреслено перспективи розвитку звітності підприємства. Визначено роль та місце управлінської звітності в прийнятті рішень. Розкрито еволюцію та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку і подання фінансової звітності підприємств.

На основі опрацювання теоретичного та практичного матеріалів зроблено відповідні висновки та конкретні пропозиції.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	10
1.1. Звітність підприємства: сутність, види та класифікація.....	10
1.2. Сучасний погляд на мету фінансової звітності відповідно до інформаційних потреб її користувачів.....	20
1.3. Нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності	28
2. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ У СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ХХХ ХХХХ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА ХХХХ.....	34
2.1. Аналіз активів фінансового стану та виробничої діяльності.....	34
2.2. Організаційні аспекти формування та компоненти фінансової звітності	50
2.3. Помилки у фінансовій звітності: особливості виявлення та попередження	68
3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	74
3.1. Роль і місце управлінської звітності в прийнятті рішень	74
3.2. Еволюція та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку і подання фінансової звітності підприємств.....	81
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Під впливом глобалізаційних тенденцій, а також взаємопроникнення процесів різних економічних напрямів і сфер діяльності, за умов посилення чинників мінливості та невизначеності навколишнього середовища зростає важливість інформаційного забезпечення господарюючих суб'єктів, які постійно ухвалюють управлінські рішення. Інформація стає невід'ємною частиною управління, що вимагає вдосконалення підходів до способів її обробки та оновлення методик звітування.

Сьогодні, в умовах ринкової конкуренції, суб'єктам господарювання важливо ефективно й раціонально використовувати свої ресурси, навчитися їх правильно споживати, розподіляти й перерозподіляти. Від правильного ухвалення управлінських рішень залежать ефективність підприємства, його конкурентоспроможність та перспективи розвитку. Тому важливо менеджменту підприємства для ухвалення рішень своєчасно отримати достовірну, вичерпну та якісну інформацію про загальний стан компанії. Таким чином, для оцінки й аналізу результативності діяльності підприємства використовують систему показників фінансової звітності. Зазначимо, що фінансова звітність цікавить і внутрішніх користувачів підприємства, і зовнішніх. У користувачів такої інформації різні цілі, однак кожного з них цікавить кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства.

Фінансова звітність є процесом передачі інформації про фінансовий суб'єкт. Усебічне й ретельне вивчення звітності розкриває причини досягнутих успіхів, а також недоліків у роботі підприємства, допомагає визначити напрями вдосконалення його діяльності. Такий аналіз звітності потрібен власникам чи акціонерам, та й самій адміністрації підприємства для ухвалення відповідних управлінських рішень. На підставі викладеного можемо стверджувати, що тема дослідження є актуальною.

У полі зору українських дослідників завжди були дискусійні моменти та наукові проблеми фінансових звітів. Значний внесок у їх вирішення зробили

М.І. Боднар, Н. А. Букало, І. М. Вигівська, Н. М. Гудзенко, Н. А. Добрянська, Б. А. Засадний, В.М. Жук, Я. П. Іщенко, Н. І. Коваль, М.Б. Кулинич, О. В. Лега, В.с. Ленъ, Т. О. Мулик, А. В. Озеран, Г. Г. Осадча, О. А. Подолянчук, О. О. Приймак, Н.Л. Правдюк, І. Б. Садовська, Т. М. Сторожук, О. Ф. Томчук, М.Ф. Огійчук та інші науковці. Дослідження свідчато, що формування й використання показників фінансової звітності все більше розглядається з погляду користувачів.

Метою дослідження є розкриття теоретичних основ розвитку і практики формування фінансової звітності, а також розгляд напрямів і перспектив її розвитку з метою вдосконалення системи управління сільськогосподарського підприємства.

Враховуючи мету дослідження, виокремлено **завдання**, які потрібно вирішити:

- ✓ розкрити основні характеристики звітності, її класифікацію та види;
- ✓ охарактеризувати наукові погляди на мету фінансової звітності з урахуванням запитів різних груп користувачів;
- ✓ охарактеризувати нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності;
- ✓ діагностувати господарську діяльність ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХХ;
- ✓ розкрити основні компоненти фінансової звітності;
- ✓ обґрунтувати роль фінансової звітності в системі управління підприємства;
- ✓ окреслити особливості виявлення та попередження помилок у звітності;
- ✓ розкрити сутність управлінської звітності;
- ✓ охарактеризувати порядок автоматизації бухгалтерського обліку та окреслити перспективи автоматизації формування фінансової звітності підприємства.

Об'єктом дослідження виступає система фінансової звітності ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХХХХ району Волинської області.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методологічних і практичних аспектів формування фінансової звітності.

Для досягнення визначеної мети в процесі написання магістерської роботи застосовувалися різні наукові **методи дослідження**: узагальнення, порівняння, класифікації, аналізу, групування, систематизації, графічний тощо.

Інформаційною базою виконаного дослідження слугувала періодична наукова та спеціальна економічна література, нормативно-правові документи, практичні дані підприємства, Інтернет-ресурси.

Наукова новизна полягає у визначенні, уточненні та обґрунтуванні фінансової звітності як джерела інформації для прийняття управлінських рішень.

Практичне значення результатів дослідження. Вони можуть бути корисними менеджерам і фінансовим директорам, фінансовим консультантам, бухгалтерам при складанні фінансової звітності підприємства та в управлінні фінансовими ресурсами підприємства на підставі показників фінансової звітності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1.1. Звітність підприємства: сутність, види та класифікація

Ефективність управління економікою підприємств та держави загалом залежить значною мірою від повноти, достовірності, доречності і своєчасності інформації про характер та обсяг здійснюваних господарських процесів, використання і наявність трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, джерел отримання фінансових результатів діяльності й напрямів використання прибутку. Звітність, як одне з основних джерел такого інформаційного забезпечення, готується за допомогою виконання спеціальних процедур обробки, групування й підрахунку даних і формується на завершальній стадії облікового процесу [92].

Звітність являє собою систему показників у формі таблиці, які відображають результати й обсяг діяльності підприємства. Її складають на завершальному етапі облікової роботи [30, с. 368].

Таким чином, бухгалтерський облік – це потужна система, яка створює інформаційний простір для прийняття економічних рішень. Інформація щодо всіх господарських подій, їхніх фінансових наслідків та остаточного фінансового результату накопичується і систематизується саме в бухгалтерському обліку [35, с. 125]. Оперативно контролювати хід господарської діяльності на окремих ділянках роботи підприємства дають змогу первинна реєстрація господарських операцій у документах і їх наступне групування на рахунках, а звітність вміщує інформацію за підсумками й результатами роботи підприємства загалом та за його окремими ділянками, за галузями у відповідні звітні періоди [92].

Фактом сьогодення є цифрові технології. Швидкість їх проникнення в практику ведення бухгалтерського обліку вища від швидкості впровадження технологій. Тому потрібна трансформація вимог до подання інформації обліковою системою, враховуючи тенденції розвитку інформаційних

технологій. Це особливо стосується звітності, оскільки вона є способом отримання зведених показників роботи підприємства за звітний період, а на підставі останніх будуть ухвалюватися економічні рішення [35, с. 125].

Звітність як економічна категорія в обліковій теорії трактується двояко: з одного боку, звітність є системою взаємопов'язаних і узагальнених економічних показників, що характеризують за певний період виробничу та фінансово-господарську діяльність підприємства, а з іншого – вона виступає як елемент бухгалтерського обліку, спосіб узагальнення й подання інформації щодо результатів роботи підприємства. Завершує обліковий цикл складання звітності, тому остання охоплює за своєю сутністю не тільки систему економічних показників, але й являє собою сукупність способів і прийомів для узагальнення облікових даних [92].

Таким чином, звітність узагальнює інформацію, яка отримана в системі бухгалтерського обліку, але одночасно вона виступає елементом його методу. Мета функціонування системи бухгалтерського обліку – надавати суб'єктам запиту (користувачам) необхідну інформацію для ухвалення управлінських рішень. Це твердження при дослідженні значення в управлінні підприємством бухгалтерського обліку вимагає розуміння процесу ухвалення управлінських рішень й ідентифікації користувачів облікової інформації та їхніх інформаційних запитів [65, с. 1003].

Бухгалтерський облік, будучи зв'язковою ланкою між господарською діяльністю і особами, які ухвалюють рішення: передусім, вимірює господарську діяльність, реєструючи дані про неї з метою подальшого їх використання; по-друге, здійснює обробку даних та інтерпретацію їх таким чином, щоб вони мали практичну корисність; по-третє, передає інформацію, у вигляді звітів, тим, хто користується нею з метою ухвалення управлінських рішень [65, с. 1003].

Сучасне нормативне й методичне забезпечення підготовки звітності дає підстави для констатації факту неузгодженості видів і порядку підготовки та подання звітності. У зарубіжній та вітчизняній науковій літературі використовують категорії «бухгалтерська звітність» та «фінансова звітність», а

окрім того, розрізняють різні види звітності й відповідні інформаційні джерела її підготовки [92].

Науковці В. Д. Попова та Н. М. Курилюк зазначають, що бухгалтерська звітність являє собою масив обліково-економічної інформації, що систематизована й узагальнена згідно з певними правилами та відповідає певним вимогам і принципам формування [65, с. 1004].

Водночас у НП(С)БО 1 зазначено: фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що відображає фінансовий стан підприємства й результати його діяльності за звітний період. Мета такої звітності – забезпечення інформаційних потреб широкого кола користувачів, для яких вона є основним джерелом фінансової інформації для ухвалення економічних рішень [47].

Тому доцільно, передусім, розглянути трактування терміна «фінансова звітність» законодавчо-нормативними документами (табл. 1.1).

Як бачимо (див. табл. 1.1), в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [68] і НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [47] тлумачення терміна «фінансова звітність» тотожні. Сутність її зводиться до того, що це звітність, яка вміщує інформацію щодо фінансового стану і результатів діяльності підприємства. Однак, на нашу думку, це визначення не є повним.

Зокрема, підкреслюється, що фінансова звітність – це, передусім, бухгалтерська звітність, що вміщує інформацію не тільки про фінансовий стан і результати діяльності підприємства, а й про рух грошових коштів. Наголошується на тому, що фінансова звітність є звітністю за певний звітний період, а баланс складають на певну звітну дату [82, с. 56].

Бухгалтерська звітність – джерело інформації щодо результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства. У цьому полягає її значення. Підприємства аналізують свою діяльність за відповідними показниками і таким чином отримують інформацію для подальшого планування діяльності.

Таблиця 1.1

Тлумачення терміна «фінансова звітність» у нормативно-правових документах

Джерело	Тлумачення терміна
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [68]	Фінансова звітність – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [47]	Фінансова звітність – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.
Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [38]	Фінансова звітність – звітність підприємств в обсягах та за формою, передбаченими чинним законодавством.
Порядок подання електронної звітності до органів державної статистики [70]	Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів респондента за звітний період.
Положення про порядок випуску облігацій підприємств [62]	Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів емітента за певний звітний період.
Положення про порядок реєстрації випуску звичайних іпотечних облігацій, проспекту емісії, звіту про результати розміщення іпотечних облігацій, погашення та скасування реєстрації випуску іпотечних облігацій [54]	Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів емітента за певний звітний період.
Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу [70]	Фінансова звітність – звітність (для банків – за відповідними формами, що визначені нормативно-правовими актами щодо складання фінансової звітності банків України, затвердженими постановами Правління Національного банку України, які діяли на відповідні звітні дати, для інших юридичних осіб – фінансова звітність за відповідними формами, що визначені нормативно-правовими актами Міністерства фінансів України щодо складання фінансової звітності юридичних осіб (крім банків), які діяли на відповідні звітні дати).
МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [45]	Фінансова звітність загального призначення – це фінансова звітність, яка має на меті задовольнити потреби користувачів, які не можуть вимагати від суб'єкта господарювання скласти звітність згідно з їхніми інформаційними потребами.

Крім нормативно-правової бази, є й тлумачення терміна «фінансова

звітність» у наукових публікаціях (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Підходи науковців до трактування поняття «фінансова звітність»

Б.А. Засадний [19]	Фінансова звітність є представленням користувачам для ухвалення рішень правдивої, повної і неупередженої інформації щодо фінансового стану, результатів діяльності та руху грошових коштів підприємства
О.Ю. Балазюк [1]	Фінансова звітність розглядається як інструмент для об'єктивної та достовірної оцінки фінансово-майнового стану, результатів діяльності й руху грошових коштів підприємств
М.Ф. Огійчук [88].	Бухгалтерська фінансова звітність – це регульована державою сукупність форм звітності, що містять загальну інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів підприємства та зміни власного капіталу за певний період, які взаємопов'язані між собою та покликані задовольнити конкретні інформаційні потреби внутрішніх і зовнішніх користувачів
О.В. Лега [32]	Фінансова звітність – передбачає узагальнення даних бухгалтерського обліку на звітну дату
О.І. Бланк [3]	Фінансова звітність загального призначення – це звіти, що відповідають потребам тих користувачів, які не можуть вимагатизвітів, складених з урахуванням їхніх конкретних інформаційних потреб
О.І. Мазіна [35]	Фінансова звітність – це сукупність форм звітності, складених на основі даних фінансового обліку з метою надання зовнішнім і внутрішнім користувачам узагальненої інформації про фінансовий стан у такому вигляді, який зручний і зрозумілий для прийняття цими користувачами певних ділових рішень
Т.О. Мулик, Л.І. Федоришин [46]	Фінансова звітність – це звітність, яка містить інформацію про активи та пасиви підприємства, його фінансовий стан, результати діяльності, рух його грошових коштів за звітний період
В.Д. Попова Н.М. Курилюк [65]	Фінансову звітність у сучасному економічному середовищі необхідно розглядати як суспільно важливий інформаційний інструментарій репрезентації фінансово-майнового стану і результат діяльності суб'єктів ринкової економіки
І.Б. Садовська [77]	Фінансова звітність – це сукупність її форм, складених на основі даних фінансового обліку з метою подання користувачам узагальненої інформації про фінансове становище й діяльність підприємства, а також змін у його фінансовому становищі за звітний період у встановленій формі для прийняття цими користувачами певних ділових рішень
А.І. Ясінська, Н.І. Демків [95]	Бухгалтерська фінансова звітність – це система взаємопов'язаних і взаємозумовлених показників, що відображають господарсько-фінансову діяльність підприємства, організації, установи за визначений період і є завершальним етапом бухгалтерського обліку
А.В. Озеран [51]	Фінансова звітність є одним із елементів інфраструктури ринкової економіки, реальним засобом комунікації, за допомогою якого управлінський персонал має змогу формувати стратегію і тактику подальшого розвитку підприємства

Як бачимо (див. табл. 1.2), науковці надають різні тлумачення поняття «фінансова звітність». При цьому щодо тлумачення терміна «фінансова звітність» науковцями можна виділити кілька підходів. За першим підходом, в основу трактування поняття «фінансова звітність» покладається форма представлення інформації, з деталізацією чи без неї. Другою групою авторів у фінансовій звітності вбачається сукупність форм. Третьою групою науковців фінансова звітність трактується як система або комплекс узагальнених показників [82, с. 58].

Двоє розуміння звітності буде наявним і надалі, а звітність і далі розглядатиметься в якості елемента методу бухгалтерського обліку, позаяк вона узагальнює дані, що формуються в системі бухгалтерського обліку. Як форма статистичного спостереження звітність формується на підставі облікових даних, однак це не є підставою вважати її методом статистики. У своїй основі бухгалтерська звітність має деякі відмінності порівняно з іншими формами розкриття інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства, а головною з них є формування лише на основі облікових даних: «Бухгалтерська звітність – це звітність, яку складають на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб різних груп користувачів.

Бухгалтерська звітність – це звітність, яка формується за даними єдиної системи бухгалтерського обліку» [65, с. 1004].

Отже, в результаті дослідження сутності терміна «бухгалтерська звітність підприємства» ми дійшли таких висновків:

1) бухгалтерська звітність є підсумковою узагальненою та систематизованою обліковою інформацією в розрізі ідентифікованих специфічних ознак об'єктів та процесів;

2) бухгалтерська звітність являє собою основу для формування показників фінансової звітності за низкою правил та процедур, які визначені наперед і незмінні впродовж поточного фінансового року;

3) прерогатива бухгалтерської звітності – завершення облікового процесу на підприємстві й задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів

за загальними типами інформаційних запитів [65, с. 1004].

Користувачам фінансових звітів з метою ухвалення економічних рішень потрібна інформація щодо фінансового стану, результатів діяльності та змін у фінансовому стані підприємства. Зазначеними інформаційними потребами зумовлюється склад фінансової звітності, а саме: баланс; звіт про фінансові результати; звіт про власний капітал; примітки до звітів.

Організаційно й методологічно звітність становить невід'ємний елемент усієї системи бухгалтерського обліку та є завершальним етапом облікового циклу, що зумовлює органічну єдність показників, що в ній формуються.

Основні вимоги до звітності такі: гарантувати достовірність і реальність даних, які забезпечуються документальним обґрунтуванням всіх записів, проведенням інвентаризації, дотриманням правил оцінки статей балансу, розподілом доходу й витрат за відповідними звітними періодами; забезпечувати своєчасність формування даних для оперативного управління господарською діяльністю підприємств.

У науковому просторі останнім часом з'явилося чимало публікацій, які присвячені характеристиці фінансової звітності. Проте з метою розкриття особливостей звітності сучасного підприємства або організації, варто розглянути становлення фінансової звітності з погляду її історичного розвитку.

Ще в кінці XI – поч. XVIII ст. виникло усвідомлення необхідності звітності в економічних теоріях. Зокрема, у трактаті XI «Про рахунки й записи» книги «Сума арифметики, геометрії, вчення про пропорції й відносини» Лука Пачолі у визначенні фінансового результату як узагальнювального показника виділяє основним прибуток. Надалі становлення звітності пов'язане з відомим у Франції Законом «Про торгівельне право» (1673 р.), який отримав назву «Кодекс Соварі». Як вважав Ж. Соварі, звітність має відображати дохід підприємця за рік і відсутність фактів розкрадання доходів працівниками. Отже, фінансова звітність починає виконувати функцію контролю, а не лише бути засобом збору й узагальнення інформації щодо результатів діяльності господарюючого суб'єкта. У XIX ст. було закріплено правила подання

звітності, внаслідок чого її формування набуло в цей період значного імпульсу. Досліджуючи історичне становлення фінансової звітності, виділено, три етапи:

Перший етап – поч. XIX ст. – характеризується появою бухгалтерського балансу та подвійного запису. Формується також і юридичний напрям ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, в основу якого покладено, що облік – це реєстрація прав і обов'язків власника, причому центром цієї системи є рахунок капіталу. У цей період фінансова звітність юридично пов'язується з реалізацією функції контролю за рухом коштів [35].

На другому етапі, який охоплює другу половину XIX – поч. XX ст., складовою частиною бухгалтерського законодавства стає звіт про прибутки і збитки. Висуваються вимоги належного ведення рахунків, складання й перевірки балансу. Проте питання уніфікації фінансової звітності з огляду на різні індивідуальні особливості окремих підприємств залишається невирішеним [35].

Третій етап – XX ст. – перегляд змісту й методології формування фінансової звітності згідно зі загальносвітовою тенденцією у формуванні глобальної економіки в умовах конкуренції. З'являються передумови для формування національних і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, що діють на сьогодні. Історія становлення методики формування фінансової звітності засвідчує зростання вимог до даних бухгалтерського обліку й розмежування внутрішньої і зовнішньої звітності. Важливим є вплив зовнішніх чинників, які зумовили зростання відмінностей фінансової звітності різних країн – нормативне регулювання, зокрема господарське законодавство [35].

Враховуючи сучасний стан нормативного й методичного забезпечення підготовки звітності, можна констатувати факт існування неузгодженості підходів щодо її класифікації.

Бухгалтерська звітність має задовольняти потребу користувачів – юридичних і фізичних осіб – у правдивій та неупередженій інформації щодо діяльності підприємства з метою ухвалення оперативних і обґрунтованих рішень.

Отже, основна мета звітності – надання економічної інформації її користувачам.

Звітність поділяється на внутрішню і зовнішню залежно від того, кому вона надається.

Внутрішню звітність (управлінську) складають для керівництва з метою ухвалення рішень і планування діяльності підприємства. Її використовують лише на підприємстві, і вона становить комерційну таємницю. Обсяг, показники, періодичність і форми надання такої звітності регламентуються внутрішніми документами господарюючого суб'єкта. Зовнішня звітність не є комерційною таємницею, її складають для потреб передусім зовнішніх користувачів. Обсяг, склад, періодичність і форми зовнішньої звітності регламентуються нормативно-правовими актами України [21].

Бухгалтерську звітність за видами поділяють на: податкову; фінансову; статистичну; іншу, яка використовує грошовий вимірник [21].

У системі звітної інформації центральне місце належить фінансовій звітності, оскільки лише вона надає повну економічну інформацію щодо діяльності підприємства різним користувачам. Фінансова звітність наростаючим підсумком відображає майнове й фінансове становище підприємства, результати господарської діяльності за звітний період (місяць, квартал, рік) і ґрунтується на даних синтетичного та аналітичного обліку [14, с. 113].

Основні вимоги до фінансової звітності викладено в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», у Національному Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 та П(С)БО 20, 25. Деякі питання складання і розкриття у фінансовій звітності інформації регламентують інші П(С)БО [14, с.114].

Податкова звітність – це звітність про нарахування і сплату господарюючими суб'єктами податків і зборів, визначених законодавством України. Дані, які наведено в податковій звітності, мають відповідати податковому обліку. Своєю чергою, основу для ведення податкового обліку

становить інформація бухгалтерського обліку. Форми податкової звітності і порядок їх заповнення розробляються і затверджуються Державною податковою адміністрацією України, у деяких випадках за участю міністерств і відомств [14, с. 116].

Статистична звітність – це звітність, яка містить інформацію про масові явища та процеси, що відбуваються в економічній, культурній, соціальній та інших сферах життя. Призначення статистичної звітності – моніторинг господарських процесів у часі і просторі з метою аналізу та ухвалення управлінських рішень. Основу статистичної звітності формує первинний облік, який ведуть на підприємствах, в установах, організаціях. Показниками статистичної звітності надається інформація, що характеризує результати різних сторін діяльності юридичної особи на підставі даних обліку. Форми статистичної звітності розробляє Держкомстат України [14, с. 4].

До іншої звітності належить спеціальна звітність, що використовує грошовий вимірник і базується на даних бухгалтерського обліку. Приміром, звітність до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Кількість, форми звітності і порядок їх подання не є сталими та змінюються в часі відповідно до змін нормативних актів і потреб суспільства [33].

Зазначимо, що складові бухгалтерської звітності є ширшими, і фінансова звітність є різновидом бухгалтерської, про що свідчать дані рис. 1.1.

Аналіз підходів науковців до класифікації звітності й джерел її формування свідчить, що вся звітність підприємств є бухгалтерською, оскільки незалежною базовою інформацією для її формування є дані бухгалтерського обліку. Враховуючи недоліки досліджених класифікацій звітності, пропонуємо доповнити їх такими ознаками: залежно від суб'єктів, які регулюють порядок складання звітності та її подання (внутрішня та зовнішня); відповідно до цільової спрямованості змісту показників зовнішньої звітності (фінансова, статистична, податкова та звітність до фондів соціального і пенсійного страхування). Запропоновані зміни класифікації звітності підприємств дають

зможу уточнити зміст поняття звітності підприємств та її види [87].

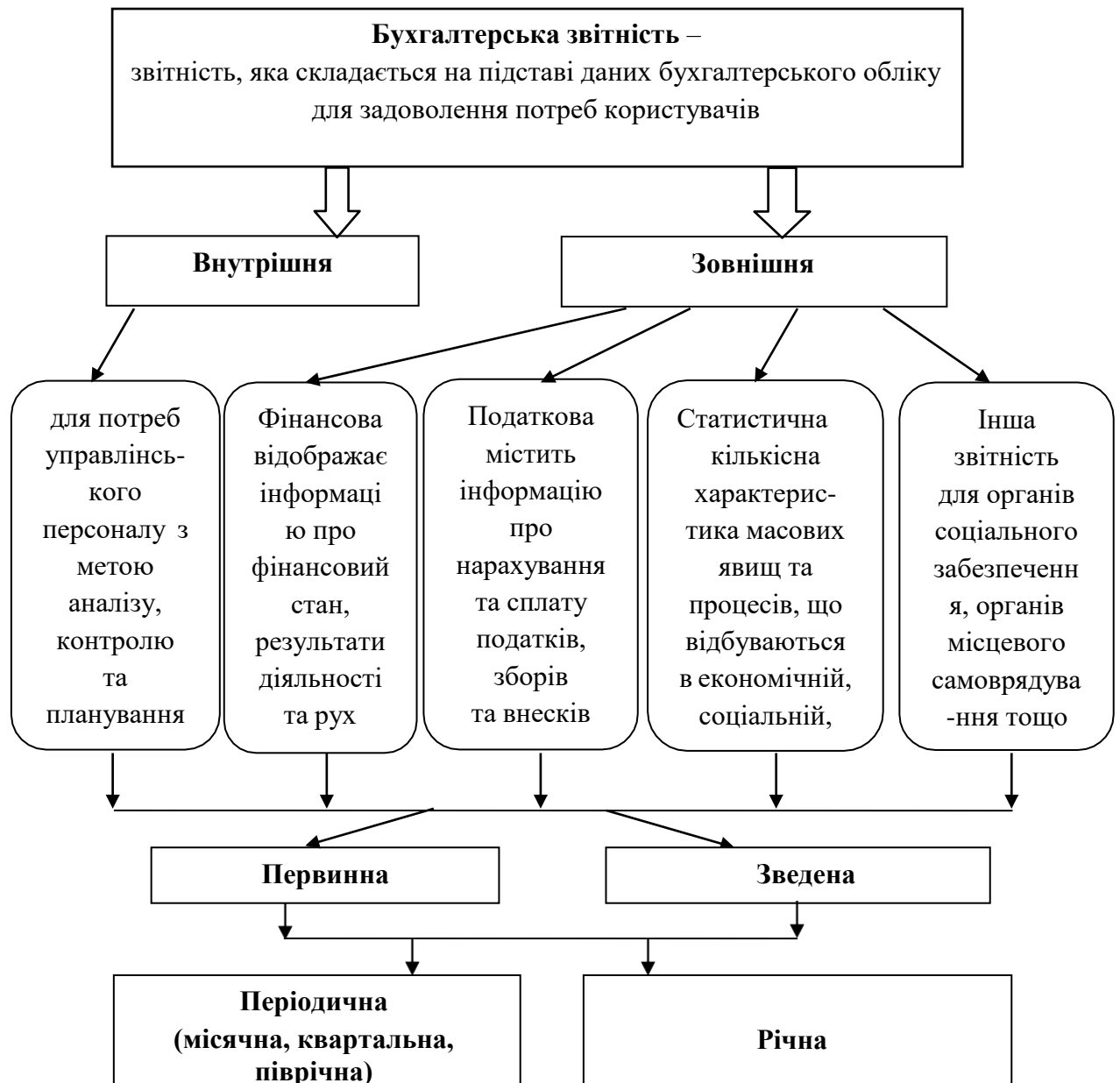

Рис. 1.1. Класифікація бухгалтерської звітності
Джерело: [85]

1.2. Сучасний погляд на мету фінансової звітності відповідно до інформаційних потреб її користувачів

Запровадження ринкових механізмів, реформування економічних відносин, різноманітність форм власності вимагають внесення змін до системи бухгалтерського обліку з метою отримання достовірної інформації для

ухвалення економічних рішень, попередження ризику у фінансовій діяльності підприємства [53, с.223].

Обліком завжди і у всіх його формах створюється інформація для управління, формується контур зворотного зв'язку в системі управління. За допомогою економічно ефективного правильного обліку можна забезпечити в довгостроковому періоді конкурентні переваги компанії на основі ефективно ухвалених управлінських рішень, які забезпечує достовірною бухгалтерською інформацією [96].

Фінансово-економічна інформація як система фінансових показників впливає на обґрунтування й ухвалення рішень користувачів. Відображаючи всі істотні зміни в структурі господарських засобів та їхніх джерел, а також результати фінансово-господарської діяльності, бухгалтерська фінансова звітність надає значний обсяг інформації в скомпонованому вигляді, яка необхідна зовнішнім і внутрішнім користувачам. Враховуючи зміну мети складання та адресності подання, розширення кола суб'єктів, які ухвалюють господарські рішення на основі звітної інформації, можна визначити бухгалтерську фінансову звітність як ланку зв'язку між підприємством і зовнішнім середовищем, що має, з одного боку, адекватно розкривати ті процеси, які відбуваються на підприємстві, а з іншого – задовольняти інформаційні потреби користувачів. При цьому наголошується на якості звітної інформації, що забезпечується за рахунок дотримання методологічних основ її формування і визначає напрями її вдосконалення [96].

Фінансова звітність у сучасних динамічних ринкових умовах являє собою основний інструмент для фундаментального аналізу підприємства, позаяк саме вона дає змогу визначити ефективність діяльності підприємства і його управління. Фінансові звіти організації також є важливим інструментом комунікації, оскільки вони несуть інформацію про місію, пріоритети і стратегію надання послуг підприємства.

Фінансова звітність є процесом передачі інформації про фінансовий суб'єкт [84, с. 43]. У цьому аспекті фінансова звітність виступає вже

завершеним результатом збору та оброблення інформації за минулі періоди. Враховуючи, що система бухгалтерського обліку є моделлю соціально-економічних відносин, в якій «протиставлення фактів життя (в науці говорять про синтетичні судження) і фактів, що логічно вводяться з теорії в практику (їх називають аналітичними судженнями), складають суть реального бухгалтерського обліку», то від адекватності побудованої моделі залежить достовірність відображення об'єкта, і, як наслідок, правильність рішень, які ухвалюють на основі даних звітності. Існує система економічних цілей, досягнення яких вказує на успішність управління діяльністю підприємства: це запобігання банкрутству та крупним фінансовим невдачам, зростання обсягів виробництва і реалізації, лідерство в боротьбі з конкурентами, максимізація прибутку, зайняття певної ніші і частки на ринку товарів [91].

Інформаційні потреби користувачів мають задовольнятися на основі даних фінансової звітності, однак, на думку науковців, у сучасних умовах спостерігаються тенденції зростання недовіри до обліково-звітної інформації, через що неможливо використовувати фінансову звітність як єдине джерело достовірної інформації щодо діяльності підприємства. Цю проблему можливо частково розв'язати використовуючи підтвердження даних незалежним аудитором, що може суттєво зменшити ризики користувачів [78].

Тому дуже важливим є правильне та своєчасне відображення облікових операцій підприємства, зокрема важливо безпомилково вести обліково-аналітичну роботу з відображення доходів і витрат, складати й подавати звітність у визначені терміни зацікавленим як зовнішнім, так і внутрішнім користувачам [5].

Основною метою складання фінансової звітності є надання користувачам для ухвалення рішень повної, правдивої та неупередженої інформації щодо фінансового стану, результатів діяльності, руху грошових коштів і змін у власному капіталі підприємства, що необхідна для ухвалення рішень щодо: участі в капіталі підприємства; об'єктивної оцінки якості управління; придбання, продажу та володіння цінними паперами; здатності підприємства

своєчасно виконувати зобов'язання; визначення суми дивідендів; забезпеченості зобов'язань підприємства; регулювання діяльності підприємства тощо [2].

Для якнайкращого усвідомлення мети фінансової звітності, покращання процесу й методології її представлення потрібно чітко уявляти характер рішень, що їх приймають користувачі, їхні інформаційні потреби, оцінювати інформативність і якість звітності саме з позиції очікувань кожного з користувачів, якому вона може бути надана (дод. А).

Зрозуміло, що різним користувачам фінансової звітності потрібна подібна інформація щодо оцінки грошових потоків, платоспроможності й ефективності управління, проте їхні запити щодо складу та ступеня пріоритетності показників, обсягу і змістового навантаження запитуваної інформації можуть істотно відрізнитися [51, с. 191]. Окрім наведеної в дод. А інформації, понад фінансову звітність користувачі хотіли б отримувати інформацію, яка, на їхню думку, необхідна для управління суб'єктом господарювання, зокрема це інформація про: бюджети і відхилення від них; прогнози грошових потоків і доходів; списки клієнтів; місцеві тенденції в галузі й місцеві чинники, які можуть негативно вплинути на збут і рентабельність; кредитну історію; деталізацію бізнес-операцій суб'єкта господарювання, опис процесів внутрішнього контролю довкілля, процесів управління та організаційної культури тощо [51, с. 193].

Однак такої інформації не вимагають для публічного розкриття, тому малоймовірно, що компанії стануть надавати її відкрито, якщо цього не вимагається у стандартах бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Однак необхідну інформацію можна одержати від керівників чи власників підприємства, якщо йдеться, наприклад, про формування рішення щодо надання ресурсів такому суб'єкту тощо [51, с. 192].

З врахуванням інтересів користувачів фінансової звітності, у науковій літературі розглядають питання їх класифікації (дод. Б).

Крім кількісного складу користувачів фінансової звітності, не менш

важливими є якісні характеристики класифікації, зокрема встановлення рангу пріоритетності для підприємства того чи іншого користувача. Кожному підприємству важлива безперервність діяльності. Більше того, власники підприємства мають зацікавленість у тому, щоб воно працювало в кожному наступному звітному періоді, а для цього потрібно постійно поповнювати джерела фінансування, залучаючи інвестиції, довгострокові кредити тощо [14, с. 115].

Виходячи з викладеного можна побудувати рангову модель пріоритетності користувачів звітності, встановивши послідовність користувачів залежно від орієнтованості на них звітності підприємства (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Ранжування користувачів звітності

Ранг	Користувач звітності
Перший	Потенційні інвестори, кредитори
Другий	Інвестори, власники, менеджери підприємства
Третій	Покупці та замовники, постачальники та підрядники
Четвертий	Працівники та суспільство (громадськість)
П'ятий	Органи податкової служби та інші державні органи

Джерело: [13, с. 115]

Дані в таблиці згруповані за принципом необхідної орієнтованості звітної інформації. Фінансова звітність у такому форматі, в якому вона формується зараз, не може задовольнити потреби користувачів [14, с. 115]. Звітність розвивається під впливом макро- і мікрочинників, які можна об'єднати в три групи: регуляторність звітності; вимоги користувача звітності; якість її показників [92].

Регуляторність звітності характеризується тільки для певної групи користувачів – держави в особі її певних органів державної влади та безпосередніх власників. Щодо користувачів звітності, що пов'язані з підприємством, однак не мають адмінвпливу (працівники підприємства, кредитори, дебітори тощо), то їхні потреби в фінансовій інформації задовольнятимуться лише в міру своєчасного й адекватного завершення облікового процесу та процесу підтвердження даних. Вимоги користувачів до

фінансової звітності є тією групою чинників, що уособлюють якість її інформаційного наповнення. Як завершальна стадія облікового процесу, звітність відображає діяльність підприємства та залежить від обліку і рівня його організації на підприємстві. Отже, для достовірної інформації є притаманною наявність певного рівня якості звітних і поточних даних [15].

Зазначимо, що нерідко зустрічаються, зокрема з боку менеджменту підприємства, прояви маніпулювань інформацією. Суттєвий вплив на складання звітності мають прояви «конфліктності інтересів користувачів». Як зазначають науковці, інтереси користувачів часто не збігаються, а то й конфліктують між собою. Зокрема, інтереси власників і групи працівників на чолі з менеджерами фактично є суперечливими, це ж саме стосується й інтересів власників та Державної фіскальної служби України. При цьому власники прагнуть максимізувати прибуток, а працівники й менеджери мають бажання використати якомога більше одержаного прибутку на створення додаткових для себе та своїх рідних благ за рахунок підприємства. Державна фіскальна служба зацікавлена в максимізації податкового навантаження, але це призведе до скорочення прибутку власників. Усі ці чинники впливають на формування звітності [14, с. 115].

Отже, в Україні наявна реальна проблема, яка пов'язана з тим, що фінансова звітність не виконує своєї мети, тобто не забезпечує користувачів інформацією для ухвалення управлінських чи інших економічних рішень [14, с. 115].

У структурі звітності підприємства місце фінансової звітності визначається тією функцією, яку вона для своїх користувачів виконує. Зрозуміло, що вона не може бути для всіх користувачів однаково інформаційно корисною, а характеризується тільки мірою економічної зацікавленості, яка виявляється в інтересах користувачів. Фінансова звітність виконує особливу роль, оскільки її подання обов'язкове для багатьох груп користувачів. Вона посідає проміжну ланку між загальнодоступною інформацією і комерційною. Інформаційна наповненість фінансової звітності має задовольняти потреби користувачів, які є

змінні в часі, а тому має постійно вдосконалюватися і модернізуватися. Усі ефективні управлінські рішення перед їх ухваленням повинні обов'язково пройти процедури сальдового й поточного аналізу. На основі фінансової звітності можливо здійснити лише сальдовий аналіз основних показників діяльності підприємства та з'ясувати загальні тенденції його розвитку, а крім того, треба оцінювати динаміку, місткість ринку і вподобання основних його споживачів. Взаємозв'язок потоків інформації про ефективність діяльності господарюючого суб'єкта зображено схематично на рис. 1.2.

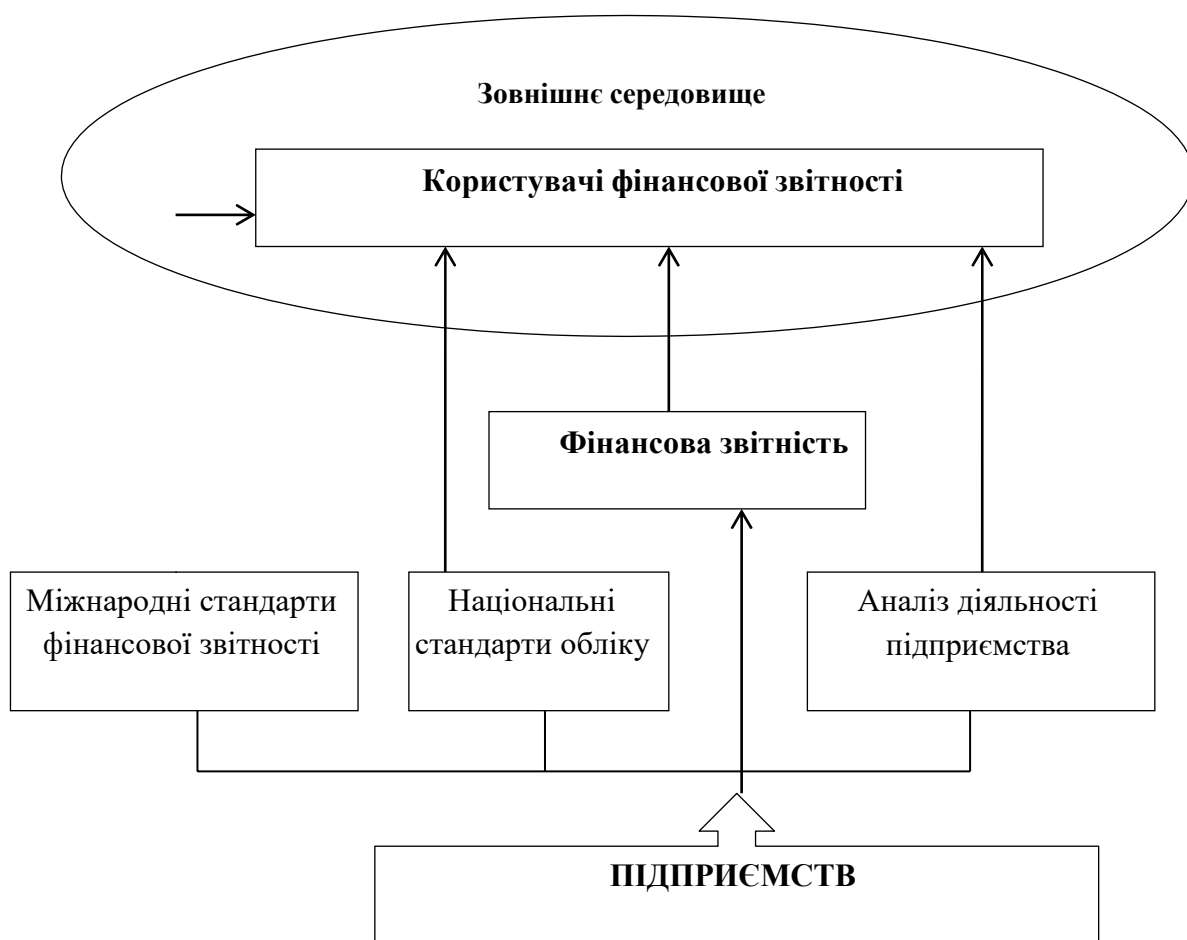

Рис. 1.2. Взаємозв'язок потоків інформації крізь призму фінансової звітності
Джерело: [92]

Визначення переліку осіб, які зацікавлені в отриманні фінансової інформації про господарюючий суб'єкт, нерозривно пов'язане з метою фінансової звітності, навколо якої тривають дебати. У світовій практиці виділяють дві основні функції бухгалтерського обліку: оцінка якості

(раціональності) управління (stewardship) і корисність у прийнятті рішень (decision-making). Сьогодні, в умовах, коли бухгалтерський облік є об'єктом публічного контролю, пріоритетною метою фінансової звітності визнається остання. Однак науковці таку позицію вважають помилковою.

Згідно з дослідженнями, корисність у прийнятті рішень «має додаткове значення в контексті передбачення невизначеності майбутніх подій з метою оцінки активів». Доказом цього слугує надання переваги фінансовій концепції капіталу, в основі якої лежить балансовий підхід, згідно з яким прибуток являє собою збільшення в чистих активах протягом періоду. Для реалізації балансового підходу компанії мають бути здатні оцінити всі свої активи так, щоб відобразити майбутні економічні вигоди – проблему, яка не була вирішена в минулому і досі є нерозв'язаною [51, с. 191].

На сьогодні обидві цілі бухгалтерського обліку та фінансової звітності – оцінка ефективності управління і корисність у прийнятті інвестиційних рішень – компроментуються через складність бізнесу й особисті інтереси вищого керівництва компаній. Позаяк обидві функції взаємно одна одну виключають, то під час визначення мети фінансової звітності потрібно виходити з того, яка з них може дати суспільству найкращий результат.

На основі попереднього аналізу і практики можна стверджувати, що з історичного погляду в суспільстві основною метою бухгалтерського обліку та фінансової звітності була і залишається оцінка ефективності управління, позаяк в основі якісної звітності лежить якісне управління, основними атрибутами якого є захист прав власності, комунікація між господарськими подіями та власниками підприємства (підзвітність) та контроль над законністю операцій [51, с. 191].

1.3. Нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності

Система нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку охоплює сукупність законодавчих, нормативно-правових актів та інших документів, що стосуються бухгалтерського обліку.

В Україні державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється згідно зі статтями 6 та 7 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [68]. Розглянемо чинники, які в кожній країні впливають на створення і функціонування нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку: правова система країни; економічна ситуація в державі; зовнішнє середовище та стан розвитку підприємництва; рівень компетентності державних службовців; податкова політика; користувачі та цілі, які вони ставлять перед собою; вплив інших країн [25, с. 119].

Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності тісно пов'язана з глобалізацією економічних процесів та економіки загалом, у світовому масштабі. Одним із найважливіших підходів до здійснення гармонізації систем обліку є стандартизація як метод унормування, визначення норм, у межах яких мають вирішуватися облікові проблеми [28, с. 995].

Основна мета нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні – встановлення для всіх господарюючих суб'єктів єдиних правил ведення обліку та складання звітності, які б гарантували й захищали інтереси користувачів. Для захисту інтересів різних груп користувачів потрібно, щоб представники таких груп мали змогу представляти й відстоювати їх на етапі прийняття чи внесення змін до нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку [19, с. 916].

В Україні регулювання фінансової звітності здійснюється з урахуванням положень Міжнародних стандартів фінансової звітності, як сукупності принципів, методів та процедур, які регламентують ведення бухгалтерського

обліку та підготовку фінансової звітності [10].

Основне завдання нормативно-правового регулювання фінансової звітності в ринкових умовах господарювання – забезпечення достовірною і об’єктивною інформацією всіх зацікавлених користувачів. Тому нормативно-правове регулювання обліку здійснює виключно держава (цим країнам притаманна жорстка регламентація правил та процедур фінансового обліку), громадські професійні організації, коли норми є досить гнучкими, або ж спільно: держава та професійні організації [25, с. 119]. Питання розвитку нормативно-правового регулювання фінансової звітності, як інформаційного джерела прийняття управлінських рішень, постійно перебуває в центрі наукової дискусії. Проте позиція вітчизняних учених щодо порядку регулювання різна [25, с. 119].

Як засвідчує міжнародна практика, нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку можна здійснювати із застосуванням різних підходів (рис. 1.3).

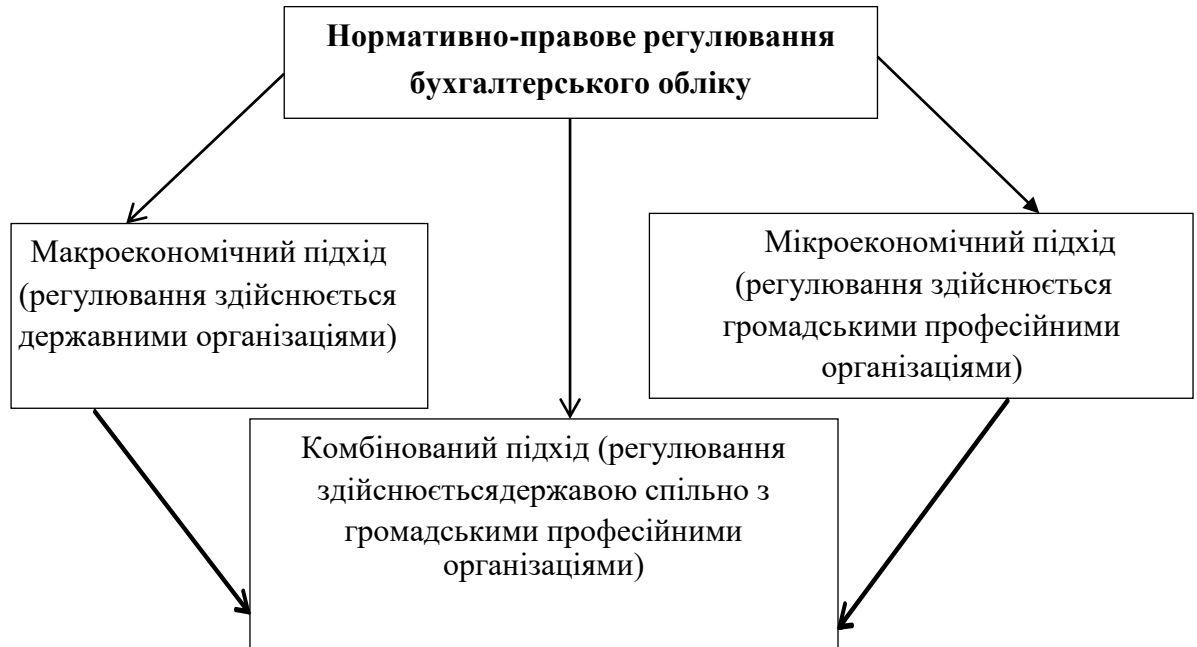

Рис. 1.3. Підходи до нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку

Джерело: [19]

За використання макроекономічного підходу з боку державних органів здійснюється жорстка регламентація правил і процедур бухгалтерського обліку

та звітності за допомогою законодавчо-нормативних актів. Наприклад, в Японії розробленням національних стандартів та інших законодавчо-нормативних актів для регулювання бухгалтерського обліку займається Рада з питань бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів, у Франції – Національна рада з бухгалтерського обліку, у Швеції – Рада з бухгалтерських стандартів, яка перебуває під контролем Міністерства юстиції, в Іспанії – Інститут бухгалтерів та аудиторів при Міністерстві економіки і фінансів [19, с. 916].

Мікроекономічний підхід до нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку використовують у США, Великобританії, Канаді, Австралії. Зазначений підхід забезпечує змогу професійним організаціям цих країн реагувати своєчасно на сучасні виклики для модернізації системи бухгалтерського обліку та звітності й самостійно вирішувати питання, які стосуються їх професійної діяльності [19, с. 916].

Для використання мікроекономічного підходу до нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку та звітності мають бути наявними авторитетні професійні організації [64]. При застосуванні комбінованого підходу можливо поєднати інтереси держави, враховуючи позицію на вирішення актуальних проблем професійних організацій бухгалтерів та аудиторів [50].

В Україні система регулювання бухгалтерського обліку охоплює:

✓ базове регулювання на рівні держави, яке здійснюють на основі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

✓ регулювання методологічного і професійного характеру, яке здійснюється Управлінням методології бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України і Методологічною радою з бухгалтерського обліку на основі П(С)БО, Плану рахунків, методичних рекомендацій та інших нормативно-правових актів з питань регулювання бухгалтерського обліку та звітності;

✓ регулювання бухгалтерського обліку через функціонування державних виконавчих органів, яке здійснюють відповідні міністерства на основі розроблення і затвердження методичних положень, рекомендацій, інструкцій та

інших документів [74, с. 227].

Важливим є встановлення пріоритетності та мотивації вибору варіанта регулювання фінансової звітності: державного чи професійного з врахуванням того, що вплив держави на економічні відносини та їх регулювання в різних країнах різний. Однак державне регулювання порядку формування фінансової звітності – це важлива передумова функціонування економічних відносин кожної країни, тому найпоширенішим є варіант поєднання державного і професійного регулювання [25, с. 119].

Основний вітчизняний нормативний акт, який регулює порядок ведення бухгалтерського обліку, – Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [68] (табл. 1.4).

Багаторівнева система регулювання обліку і звітності склалася в Україні. На її формування значно вплинули економічні перетворення, а також активне впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в нашій країні.

Таблиця 1.4

**Державне регулювання бухгалтерського обліку відповідно до ст. 6 Закону
«Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»**

Суб'єкт державного регулювання	Сутність державного регулювання	Об'єкт державного регулювання
Міністерство фінансів України	Затвердження національних положень (стандартів), інших нормативно-правових актів бухгалтерського обліку	Не визначено
Національний банк України	Встановлення порядку ведення обліку та складання фінансової звітності	Бухгалтерський облік
Державне казначейство України	Встановлення порядку ведення обліку та складання фінансової звітності	Бухгалтерський облік та фінансова звітність про виконання бюджетів та бюджетних установ
Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади	Методичні рекомендації щодо застосування положень (стандартів) бухгалтерського обліку	Не визначено

Досліджуючи нормативно-законодавче регулювання, одна група вчених виокремлює чотири рівні нормативно-правового забезпечення: законодавчий, нормативний, методичний та організаційно-розпорядчий [25, с. 119]. Водночас інші науковці класифікують регулювання на три рівні: національний;

регіональний; міжнародний. Вважають, що доцільно виокремити ще й рівень підприємства, враховуючи, що важливі нормативні акти приймаються і на мікрорівні, зокрема у сфері організації бухгалтерського обліку [74, с. 228].

Отже, можемо стверджувати, що сучасне вітчизняне законодавство, яке регулює бухгалтерський облік і фінансову звітність, являє собою багаторівневу систему. Залежно від призначення і статусу доцільно нормативні документи представити у вигляді багаторівневої системи, що відображена у табл. 1.5.

Науковці стверджують, що існує певна закономірність, відповідно до якої чим більший рівень економічної свободи, тим менший рівень державного регулювання обліку. Україна належить до країн з найнижчим рівнем економічної свободи, тому й державне регулювання обліку жорстке [23].

Таблиця 1.5

Багаторівнева система нормативних документів з регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні

Рівень	Характеристика
Законодавчий	Визначає сутність бухгалтерського обліку, основні поняття, завдання, способи регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку й подання фінансової звітності.
Нормативний	Встановлює базові правила формування достовірної та повної інформації про фінансові результати і подання інформації у фінансовій звітності.
Методичний	Документи цього рівня мають рекомендаційний характер, у них викладено методичні рекомендації, роз'яснення з питань обліку фінансових результатів.
Організаційний	Документи у вигляді внутрішніх форм та інструкцій визначають правила раціональної організації обліку із застосуванням прогресивних форм і методів ведення обліку, відображують специфіку діяльності підприємства.

Врегулювати все одним нормативно-правовим актом не вдається через значну кількість підприємств різних організаційно-правових форм, тому загальні положення та специфіку кожного окремого виду підприємства на законодавчому рівні закріплюють поряд із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» Цивільний, Податковий, Бюджетний та Господарський кодекси, Закони України «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», «Про банки і банківську діяльність»,

«Про страхування» тощо. Окрім того, важливими складовими нормативного регулювання залишаються Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО), плани рахунків бухгалтерського обліку (повний і спрощений) Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», що регулюють організаційно-методичні засади бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів. Методичні рекомендації на основі національних П(С)БО та з урахуванням галузевих особливостей розробляють міністерства, інші органи виконавчої влади в межах своєї компетенції [25, с. 120].

Крім кодексів, законів, П(С)БО, в Україні регулюють здійснення бухгалтерського обліку та фінансової звітності й інші нормативні акти: укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, документи (методичні рекомендації, постанови, інструкції, накази), що розробляються Міністерством фінансів, Державною казначейською службою, Національним банком, Державною службою статистики й іншими відомствами, яким надано право регулювання бухгалтерського обліку [10].

Важливе значення мають і робочі документи, які формують облікову політику підприємства: накази, рекомендації, інструкції для системи внутрішнього регулювання господарської діяльності підприємства. Хоча в Україні загалом сформована система регулювання бухгалтерського обліку і звітності, однак у період реформування бухгалтерського обліку згідно з вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності ще залишається низка невирішених методологічних та організаційних проблем [25, с. 120].

Основна проблема нормативного регулювання бухгалтерського обліку ще з часів його зародження і дотепер – складність трактування нормативних актів, позаяк рахунковий апарат підприємства має значну кількість інструкцій, однак усі спроби охопити єдиною схемою розмаїття бухгалтерської практики зазнавали фіаско [74, с. 229].

РОЗДІЛ 2

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ У СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ХХХ ХХХХ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА ХХХ

2.1. Аналіз активів фінансового стану та виробничої діяльності

ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ зареєстроване 25.12.2002 р. в с. ХХХХ району Волинської області. Організаційно-правова форма – дочірнє підприємство. Директор підприємства – ХХХХ. Основні види діяльності – вирощування зернових (окрім рису), бобових культур, овочів, коренеплодів і бульбоплодів, насіння олійних культур, допоміжна діяльність у рослинництві, розведення свиней.

Підприємство з метою виробничої діяльності використовує 5880 орендованих земельних ділянок, загальна площа яких становить 5609 га. Кількість працівників – 158 осіб.

У внутрішньому середовищі ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ одним із найважливіших елементів є організаційна структура управління, тобто сукупність ланок та працівників апарату управління, які виконують різні функції управління, їх взаємодія і взаємозв'язок, які ґрунтуються на організаційній та виробничій структурі підприємства.

На підприємстві організаційною структурою регулюються: розподіл завдань по відділах і структурних підрозділах; загальна взаємодія відділів і підрозділів; компетентність відділів і підрозділів у вирішенні наявних проблем.

Організаційна структура безпосередньо впливає на реалізацію стратегії агрофірми, її взаємодію зі зовнішнім середовищем й ефективне виконання поставлених завдань.

У ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ організаційна структура побудована за методом розподілу функцій. Тобто для таких функцій, як виробництво, фінансова чи юридична функції та інші, є своя одиниця управління. Кожна така управлінська одиниця виконує свої завдання

централізовано на рівні цілого підприємства.

На підприємстві лінійна структура управління, тобто управляє ним керівник, який з усіх питань приймає рішення й повністю відповідальний за результати діяльності підприємства.

Грунтовніше проаналізуємо організаційну структуру управління ХХХХ за допомогою схеми структури управління (рис. 2.1).

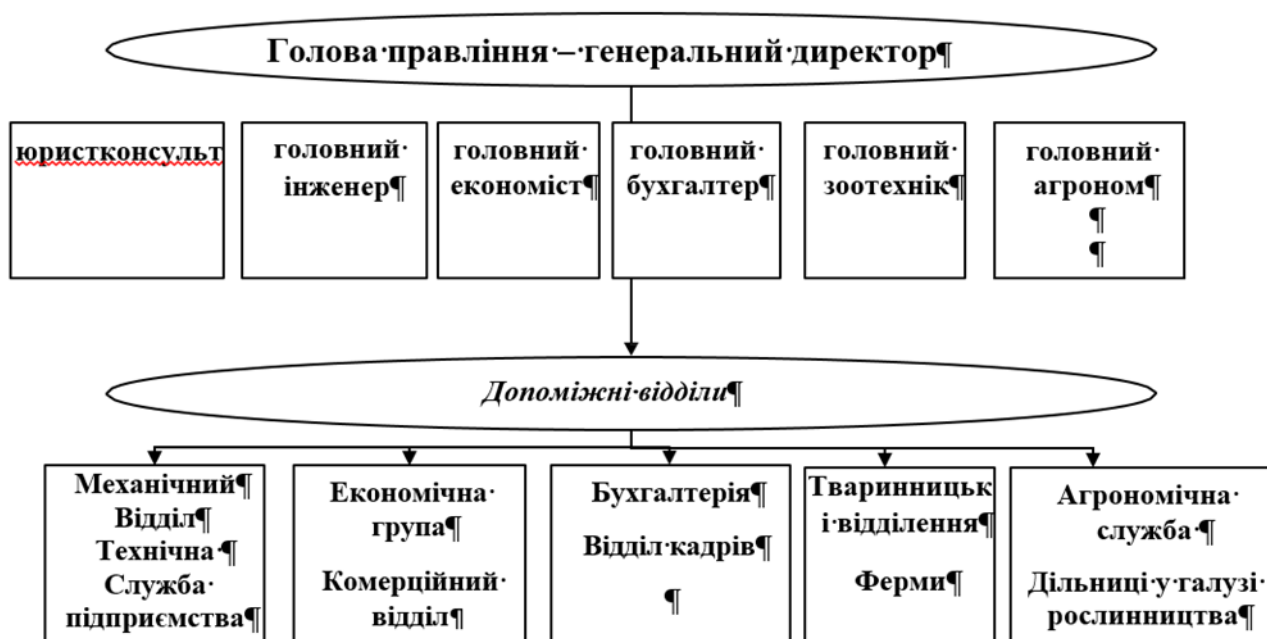

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ

Джерело: розроблено автором на основі даних Статуту підприємства

Як бачимо (див. рис. 2.1), все підприємство очолює голова правління – генеральний директор, який самостійно вирішує всі питання, діє від імені підприємства без особливого на те доручення, у всіх відчизняних фірмах, підприємствах і організаціях представляє його інтереси. Він видає накази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання всіма працівниками.

Юрисконсульт, головний економіст, головний інженер, головний агроном, головний зоотехнік, головний бухгалтер є в підпорядкуванні генерального директора.

Таким чином, наведена організаційна структура підприємства достатньо ефективна й повністю відповідає завданням діяльності усього підприємства, завдяки чому воно демонструє високу продуктивність праці і досягає значних виробничих результатів.

Активами підприємства є сукупність майнових прав, що належать підприємству і являють собою фінансові та матеріальні ресурси, цінні папери, нерухомість, товарні знаки та ділову репутацію.

Оборотними активами є сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують господарський процес й упродовж одного операційного циклу повністю використовуються. До них належать майнові цінності (активи) всіх видів із терміном використання менше одного року чи операційного циклу в разі, якщо він перевищує рік.

Необоротні активи являють собою сукупність майнових цінностей, що в процесі господарської діяльності беруть участь багаторазово. Зазвичай до них відносять засоби з тривалістю використання понад один рік або операційний цикл, якщо він перевищує рік.

Динаміку активів ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ за 2020–2022 рр. наведено на рис. 2.2.

На основі аналізу динаміки активів агрофірми можемо зробити висновок про посилення господарського потенціалу, адже протягом 2020–2022 рр. збільшується сума активів. Тобто зростає обсяг наявного майна у розпорядженні підприємства.

У табл. 2.1 проведено горизонтальний аналіз активів ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ за 2020–2022 рр.

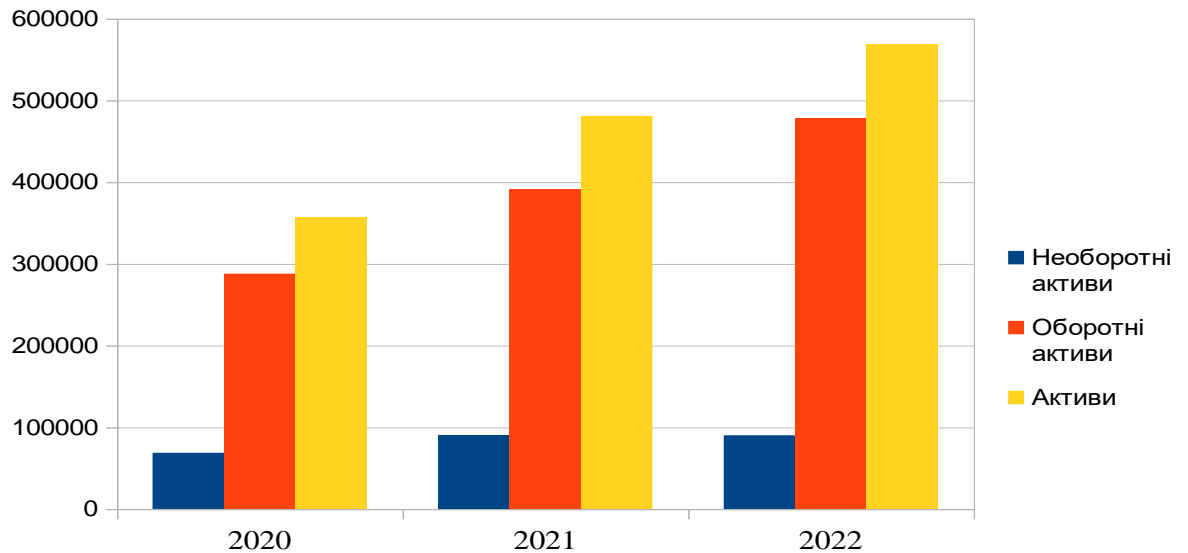

Рис. 2.2. Динаміка активів підприємства ХХХХ
приватного підприємства ХХХ

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Таблиця 2.1

**Горизонтальний аналіз активів ХХХ ХХХХ приватного підприємства
ХХХ за 2020–2022 рр., тис. грн**

Показник	Рік			Абсолютний приріст, +/-		Валовий приріст, %	
	2021	2022	2023	2021/ 2020	2021/ 2022	2021/ 2020	2021/ 2022
Основні засоби	68654	90098	70476	21444	-19622	23,8	-17,8
Необоротні активи	68654	90098	90136	21444	38	23,8	0,04
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	56092	113509	9140	57417	-104405	50,5	-91,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками	-	-	246	0	246	-	100
Інша поточна дебіторська заборгованість	-	-	50068	0	50068	-	100
ОБОРОТНІ АКТИВИ	287803	390817	477672	103014	86855	26,3	18,1
АКТИВИ	356457	480915	567672	124458	86757	25,8	15,2

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємства

Зростанням упродовж 2020–2022 рр. оборотних активів зумовлене збільшення суми балансу. Сума оборотних активів у 2021 р. зросла на 26,3 %, а у 2022 р. – на 18,1 %.

У табл. 2.2 проаналізуємо біологічні активи підприємства. Основа довгострокових активів підприємства – це 100 % основні засоби, довгострокові ж біологічні активи відсутні. Тому детальніше розглядати їх не станемо.

Таблиця 2.2

Динаміка поточних біологічних активів XXX XXXX ПП XXX

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. в % до 2020р.
Оборотні активи – на кінець року, тис. грн	287803	390817	477672	166,0
Середньорічна вартість поточних біологічних активів, тис. грн	11278	11110	14261	126,4
Поточні біологічні активи – на кінець року, тис. грн	9684	12536	15986	97,4
Частка поточних біологічних активів в оборотних активах, %	3,4	3,2	3,3	-0,1
У т. ч. свині на вирощуванні і відгодівлі (на кінець року), тис. грн/ %	9684/100	12536/100	15986/100	97,4
Залишок на початок року, тис. грн	12872	9684	12536	97,4
Надійшло за рік, тис. грн	30432	4041	35034	115,1
Вибуло за рік, тис. грн	33620	1189	31584	93,9
Залишок на кінець року, тис. грн	9684	12536	15986	165,1
Зміна за рік (+,-), тис. грн	-3188	+2852	+3450	-

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємства

Глибше розглянемо поточні біологічні активи, що на кінець досліджуваного періоду становлять 3,3 % вартості оборотних активів, або 15986 тис. грн, решту складають запаси – 78,9 %, дебіторська заборгованість – за продукцію, товари, роботи, послуги – 1,9 %, інша дебіторська заборгованість становить 10,3 %. Сто відсотків вартості поточних біологічних активів – свині на вирощуванні і відгодівлі. Вартість поточних біологічних активів за досліджуваний період практично не змінилася (знизилася на 2,6 %). Водночас середньорічна вартість збільшилася на 26,4 %. Це сталося за рахунок істотного зростання залишку на кінець року – на 65,1 %, або 3450 грн за 2022 р., тоді як у 2020 р. за рік зміна була від’ємною, тобто залишок зменшився на 3188 тис. грн.

Пасиви – це всі наявні в розпорядженні підприємства фінансові ресурси. Вони можуть складатися з власного капіталу і залучених (позичених) коштів.

На рис. 2.3 наведена динаміка джерел фінансування ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ за 2020–2022 рр.

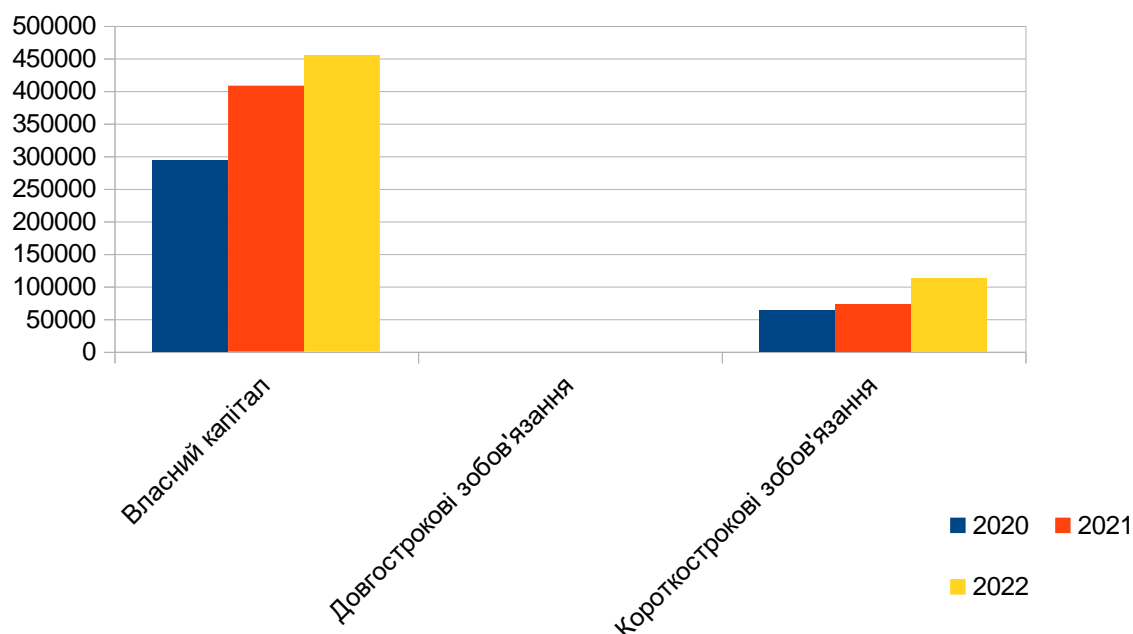

Рис. 2.3. Динаміка джерел фінансування ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ за 2020–2022 рр., тис. грн

Джерело: розроблено автором на основі аналізу фінансової звітності підприємства

У підприємства для залучення активів відсутні джерела фінансування, що зумовлено відсутністю довгострокових зобов'язань упродовж досліджуваного періоду (2020–2022 рр.).

У табл. 2. 3 наведемо горизонтальний аналіз пасивів (джерел фінансування активів) балансу ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ за 2020–2022 рр., тис. грн.

Збільшення суми власного капіталу свідчить, що протягом досліджуваного періоду (2020–2022 рр.) підвищилося благополуччя підприємства.

Таблиця 2.3

**Горизонтальний аналіз пасивів (джерел фінансування активів) балансу
XXX XXXX приватного підприємства XXX за 2020–2022 рр., тис. грн**

Показник	Рік			Абсолютний приріст, +/-		Валовий приріст, %	
	2021	2022	2023	2021/ 2020	2021/ 2022	2021/ 2020	2021/ 2022
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	45960	115801	162 831	69841	47030	60,4	28,9
Резервний капітал	246143	292103	292103	45960	-	15,8	-
Власний капітал	292103	407904	454934	114801	47030	28,4	10,4
Інші довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-	-	-
Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-	-	-
Товари, роботи та послуги	50619	43879	40065	- 6740	- 3814	- 15,3	- 9,5
Зі страхування	229	392	412	162	20	41,6	4,9
З оплати праці	848	1463	1500	615	37	42,1 7	2,5
Інші поточні зобов'язання	7945	24065	22603	16120	- 1462	67,0	6,4
Короткострокові зобов'язання	64354	73011	112874	8657	39863	11,9	90,3
БАЛАНС	356 457	480 915	567 808	124 458	86 893	25,9	15,3

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємства

На підприємстві протягом аналізованого періоду довгострокові зобов'язання відсутні, а короткострокові демонструють тенденцію зростання на 90,3 % у 2022 р.

Фінансовий результат є різницею між доходами і витратами підприємства. Інакше кажучи, це прибуток або збиток. Фінансовий результат не є суто бухгалтерським терміном – він показує результат арифметичної дії. У підприємства фінансовий результат є завжди: він може бути позитивним

(прибуток) або негативним (збиток).

За Звітом підприємства про фінансові результати за 2020–2022 рр. проаналізуємо його фінансові результати (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Фінансові результати XXX XXXX приватного підприємства XXX
за 2020–2022 рр., тис. грн**

Стаття	2020	2021	2022
Фінансовий результат			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	205527	358171	211800
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	153884	232502	154223
Валовий прибуток	51643	125669	57577
Адміністративні витрати	2865	4089	5166
Витрати на збут	3034	-	4518
Інші операційні витрати	2527	2477	6 011
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток)	46215	116009	47653
Фінансові витрати	291	268	968
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток)	45960	115801	47030
Чистий фінансовий результат (прибуток)	45960	115801	47030
Сукупний дохід			
Сукупний дохід	45960	115801	47030
Елементи операційних витрат			
Матеріальні затрати	138285	456911	476772
Витрати на оплату праці	11418	15817	19923
Відрахування на соціальні заходи	2516	3550	4484
Амортизація	17406	17873	24368
Інші операційні витрати	46917	81761	51184
Разом	216542	575912	576731

Джерело: розроблено автором на основі аналізу фінансової звітності підприємства

Таким чином, на основі аналізу фінансових показників діяльності XXX XXXX приватного підприємства XXX можемо зробити висновок, що у 2022 р. чистий фінансовий результат агрофірми має тенденцію до зниження, що

пов'язано з повномасштабним вторгненням до України країни-агресора з 24 лютого 2022 р.

На рис. 2.4 наведена динаміка фінансових результатів XXX ХХХХ приватного підприємства ХХХ за 2020–2022 рр.

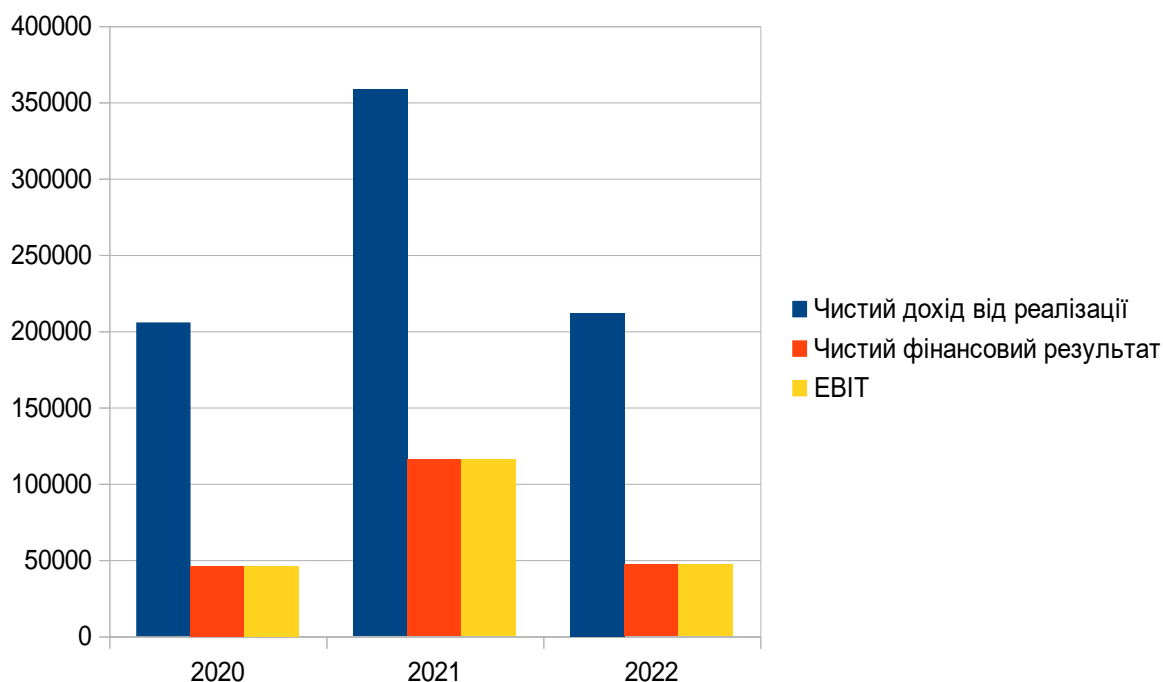

Рис. 2.4. Динаміка фінансових результатів XXX ХХХХ приватного підприємства ХХХ за 2020–2023 рр., тис. грн

Джерело: розроблено автором на основі аналізу фінансової звітності підприємства

У 2022 р. спостерігається зниження чистого доходу від реалізації товарів і послуг, що свідчить про низьку конкурентоспроможність агрофірми в динамічному середовищі. Проте ця сума не є від'ємною, а отже, дочірнє підприємство ХХХХ приватного підприємства ХХХ має достатньо якісну бізнес-модель для функціонування в Україні на ринку аграрної продукції під час воєнних дій на території нашої держави.

Щоб оцінити фінансовий стан XXX ХХХХ приватного підприємства ХХХ за 2022 р., потрібно провести оцінку показників ліквідності підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз ліквідності балансу XXX XXXX приватного підприємства XXX за 2022 р.

Актив	2022 р.		Пасив	2022 р		Платіжний надлишок або нестача	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
Найбільш ліквідні активи (А1)	330	11	Негайні пасиви (П1)	73009	67874	- 72679	- 67863
Активи, що швидко реалізуються (А2)	114809	18335	Короткострокові пасиви (П2)	-	45000	114809	- 26665
Активи, що реалізуються повільно (А3)	258044	391378	Довгострокові пасиви (П3)	-	-	258044	391378
Активи, що важко реалізуються (А4)	90098	90136	Повільні пасиви (П4)	407904	454934	- 317806	- 364798
Баланс	480195	567808	Баланс	480195	567808	X	X

Джерело: розроблено автором на основі аналізу фінансової звітності підприємства

За результатами аналізу ліквідності балансу підприємства за 2022 р. можемо стверджувати, що на кінець 2022 р.: $A1 < П1$; $A2 < П2$; $A3 = П3$; $A4 < П4$. Отже, можемо зробити висновок, що агрофірма мала на кінець 2022 р. кризову ліквідність і перебувала в зоні катастрофічного рівня ризику.

Доцільно також здійснити аналіз платоспроможності XXX XXXX приватного підприємства XXX за 2020–2022 рр. (табл. 2.6).

На основі проведеного аналізу можна дійти висновку, що підприємство є платоспроможним, оскільки більшість показників перебуває в межах нормативних значень.

Таблиця 2.6

**Аналіз платоспроможності XXX XXXX приватного підприємства XXX за
2020–2022 рр.**

Коефіцієнт	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,81	0,68	0,69
Коефіцієнт фінансової залежності	1,23	1,48	1,45
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,09	-0,02	-0,58
Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу	0,19	0,32	0,31
Коефіцієнт фінансового ризику	0,23	0,48	0,81
Коефіцієнт фінансової стабільності	4,32	2,1	1,24
Фондовіддача	0,39	0,41	0,57
Коефіцієнт оборотності запасів	26,75	30,7	42
Тривалість одного обороту запасів, днів	13,64	11,89	8,69
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,78	3,42	4,72

Джерело: розроблено автором на основі аналізу фінансової звітності підприємства

Аналіз показників ділової активності XXX XXXX приватного підприємства XXX за 2020–2022 рр. наведено у табл. 2.7.

Таким чином, зважаючи на показники ділової активності XXX XXXX приватного підприємства XXX, доходимо висновку, що ділова активність підприємства є на середньому рівні.

Отже, було здійснено аналіз господарсько-економічної діяльності XXX XXXX приватного підприємства XXX та проаналізовано основні показники фінансового стану агрофірми. Загалом можна стверджувати, що фінансовий стан підприємства перебуває на стабільному рівні з можливістю покращання фінансових показників. Однак зараз, у зв'язку з повномасштабним вторгненням в Україну й початком з 24 лютого 2022 р. воєнних дій, важко робити прогнози щодо майбутнього фінансового стану XXX XXXX приватного підприємства XXX через нестабільне політико-економічне становище в державі.

Таблиця 2.7

Аналіз показників діяльності активів ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ за 2020–2022 рр.

Показник	Рік			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
Коефіцієнт оборотності активів	0,353	0,326	0,376	0,026	0,050	7,4	15,3
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,811	2,799	4,040	0,012	1,241	0,4	44,3
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,155	0,901	4,645	2,254	3,744	71,5	415,8
Строк погашення дебіторської заборгованості	116	405	79	290	327	250,3	80,6
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,880	6,427	3,163	3,546	3,264	123,1	50,8
Строк погашення кредиторської заборгованості	127	57	115	70	59	55,2	103,2
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	23,062	28,488	32,643	5,386	4,195	23,4	14,7
Коефіцієнт оборотності основних засобів	0,403	0,370	0,624	0,033	0,254	8,3	68,8
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,434	0,482	0,680	0,048	0,198	11,0	41,1

Джерело: розроблено автором на основі аналізу фінансової звітності підприємства

Проаналізуємо найзагальніший показник ефективності діяльності підприємства – рівень рентабельності його діяльності (табл. 2.8).

Рівень рентабельності виробничої та операційної діяльності підприємства, як бачимо (див. табл. 2.8), є досить високим – відповідно 37,3 % і 8,3 %.

Таблиця 2.8

Динаміка рівня рентабельності діяльності XXX XXXX приватного підприємства «XXX»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	205527	358171	211800	103,1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	153884	232502	154223	100,2
Прибуток від виробничої діяльності, тис. грн	51643	125669	57577	102,3
Прибуток від виробничої діяльності на 1 га, грн	9207,17	22404,88	11037,26	119,9
Операційні витрати, тис. грн	216542	575912	576731	266,3
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	46251	116009	47653	103,0
Рівень рентабельності виробничої діяльності, %	25,1	54,1	37,3	+12,2п.
Рівень рентабельності операційної діяльності, %	21,3	20,1	8,3	-13,0п.
Орендна плата за 1 га паю, грн	1788,45	1777,35	1710,38	95,6

Джерело: розроблено автором на основі річних звітів підприємства

При цьому за досліджуваний період рівень рентабельності виробничої діяльності зріс на 12,2 пункта, а операційної діяльності знизився на 13 пунктів.

За аналізований період прибуток від виробничої діяльності на 1 га зріс від 9207,17 грн до 11037,26 грн, або на 19,9 %. Про достатньо високий рівень ефективності ведення господарської діяльності свідчить високий рівень плати за 1 га орендованих ділянок, а саме 1710,38 грн. Цей рівень дещо знизився порівняно з 2020 р. – на 4,6 %.

Як уже зазначалося, основна виробнича діяльність підприємства – це вирощування продукції рослинництва і розведення свиней. Вирощують пшеницю, ячмінь, кукурудзу на зерно, боби сої, зернобобові сушені, насіння ріпаку і цукрові буряки. Важливо зазначити, що значна частка продукції рослинництва переробляється на власних потужностях підприємства у виробництві комбікормів або використовується безпосередньо для відгодівлі свиней, поголів'я яких становить понад 6 тис. гол. Власне виробництво комбікормів з продукції власного урожаю дає змогу істотно зменшити витрати на відгодівлю тварин.

Розглянемо структуру реалізації продукції (цукрових буряків у 2022 р. не

виробляли). Дані щодо обсягів виробництва продукції свинарства відсутні, позаяк вони становлять комерційну таємницю (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Наявність та структура реалізації продукції ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХХ, 2022 р.

Продукція рослинництва	Зернові і зерно-бобові	Пшениця	Кукурудза на зерно	Ячмінь	Соя	Ріпак	Насіння соняшнику
Запаси на початок року, ц	234715	59376	169475	5498	36441	-	13
Вироблено, ц	186867	109254	63188	14425	28496	27136	31382
Вибуло протягом року, ц	225936	52976	164811	8046	32611	16446	-
Вибуло протягом року, %	100	100	100	100	100	100	-
У т.ч. перероблено на власних потужностях підприємства, ц	-	-	-	-	15002	-	-
%	-	-	-	-	46,0	-	-
Реалізовано на ринках, ц	193714	38341	155365	8	15057	16446	-
%	85,7	72,4	94,3	0,0	46,2	100	-
Витрачено на годівлю, ц	26193	9710	9446	6934	-	-	-
%	11,6	18,3	5,7	86,2	-	-	-
Витрачено для посіву, ц	6029	4925	-	1104	2552	-	-
%	2,7	9,3	-	13,7	7,8	-	-
Запаси на кінець року, ц	198676	115654	67852	11877	32326	10690	31395
% росту	84,6	194,8	40,0	216,0	88,7	-	-

Джерело: розроблено автором на основі річних звітів підприємства

Бачимо, що значна частка вирощеного врожаю використовується підприємством для власних потреб – годівлі тварин і на насіння. На ринку було реалізовано 94,3% кукурудзи на зерно, 72,4 % пшениці, половину врожаю сої і весь урожай ріпаку.

Соняшнику у 2022 р. не реалізовували – весь урожай залишили на підприємстві, очікуючи на кращу реалізаційну ціну.

Весь урожай ячменю використали для годівлі свиней, а половину врожаю

сої – у виробництві комбікормів.

Отже, розглянемо виробництво комбікормів, яких на власних потужностях підприємства виробляють майже 40 тис. ц, із незначним зменшенням порівняно з 2020 р. У середині досліджуваного періоду обсяг виробництва істотно знизився, проте на кінець періоду відновився до попереднього рівня (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Динаміка рівня виробництва комбікормів XXX XXXX приватного підприємства XXX

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., %
Поголів'я свиней на відгодівлі, гол.	6479	6521	6441	99,4
Вироблено комбікормів протягом року, ц	43980	11240	39942	90,8
Витрачено комбікормів на годівлю свиней, ц	41545	11240	39942	96,1

Джерело: розроблено автором на основі річних звітів підприємства

Як бачимо (див. табл. 2.10), усі вироблені комбікорми використовуються підприємством для відгодівлі свиней. Комбікорми не реалізуються. Переробка рослинницької продукції на комбікорми формує високий рівень фінансових результатів.

Проаналізуємо в динаміці за досліджуваний період обсяги виробництва продукції рослинництва (табл. 2.11).

Бачимо (див. табл. 2.11), що обсяг виробництва зернових і зернобобових культур скоротився на 43,8 %. Це відбулося за рахунок скорочення виробництва кукурудзи на зерно вдвічі та внаслідок відмови від вирощування сушених зернобобових. Виробництво пшениці і ячменю практично не змінилося, водночас удвічі скоротилося виробництво сої. У 2022 р. весь урожай соняшнику залишився на підприємстві, цукрового буряку не виробляли.

За роками коливається рівень товарності: частину урожаю підприємство залишає з метою реалізації в наступні роки за вигіднішою ціною, тому й рівень товарності може перевищувати 100 %.

Таблиця 2.11

**Обсяги виробництва та рівень товарності продукції XXX XXXX
приватного підприємства XXXX ц**

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022р. до 2020р., %
	Обсяг вироб- ництва, ц	Рівень товар- ності, %	Обсяг вироб- ництва, ц	Рівень товар- ності, %	Обсяг виробниц- тва, ц	Рівень товар- ності, %	
Зернові та зернобобові	282440	68,2	326874	71,4	186867	103,7	66,2
У т.ч. пшениця	116277	85,0	109071	83,5	109254	35,11	93,9
кукурудза на зерно	146819	46,7	200047	63,3	63188	245,9	43,1
ячмінь	15871	154,6	12469	86,1	14425	0,0	90,9
гречка	366	-	-	-	-	-	-
культури зернобобові сушені	3107	92,7	5287	98,3	-	-	
Боби сої	54924	23,1	36474	116,5	28496	52,8	51,9
Насіння ріпаку	22393	89,7	13178	117,5	27136	60,6	121,2
Насіння соняшнику	23077	98,4	24906	100,6	31382	-	135,9
Бурак цукровий	138072	100	198379	100	✓	-	
Жива маса приросту свиней, ц	*	*	*	*	*	*	*

Джерело: *комерційна таємниця

Головним показником ефективності виробництва є собівартість виробництва продукції, тому зупинимось на її аналізі (табл. 2.12).

Як бачимо (див. табл. 2.12), за всіма видами продукції собівартість виробництва 1 ц продукції рослинництва зростає. Неможливо розрахувати собівартість виробництва 1 ц живої маси приросту свиней, позаяк обсяг виробництва становить комерційну таємницю. Найсуттєвіше зростання собівартості одиниці продукції спостерігається щодо технічних культур (окрім цукрових буряків, яких у 2022 р. не виробляли). Якщо щодо зернових і зернобобових культур відбулося зростання на 13,2 %, то щодо ріпаку – на 48,9 %, щодо сої – 91,0 %, а щодо соняшнику – 64,6 %.

Таблиця 2.12

Динаміка собівартості виробленої продукції XXX XXXX ПП XXX

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Зміна собівартості 1 ц, +/-
	Виробнича собівартість, тис. грн	Собівартість 1 ц, грн	Виробнича собівартість, тис. грн	Собівартість 1 ц, грн	Виробнича собівартість, тис. грн	Собівартість 1 ц, грн	
Зернові та зернобобові	114934,2	406,93	172615,9	528,08	108126,8	460,67	53,74
У т.ч. Пшениця	51447,4	442,45	56511,8	518,12	65489,7	599,43	156,98
Кукурудза на зерно	55146,2	375,61	107343,6	536,59	34288,7	542,64	167,03
Ячмінь	6425,3	404,84	6507,2	521,87	8348,3	578,74	173,9
Культури зернобобові сушені	1513,5	487,12	2253,3	426,19	-	-	-
Боби сої	50419,2	917,98	33741,6	925,09	49967,8	1753,51	835,53
Насіння ріпаку	25654,4	1145,64	9123,1	692,29	46276	1705,34	559,7
Насіння соняшнику	23859,6	1033,91	28394,7	939,32	53413,1	1702,03	668,12
Буряк цукровий	10302,0	74,61	17012,6	85,75	✓	-	-
Жива маса приросту свиней, ц	31103,8	-*	10778,5	-*	41267,9	-*	-

Джерело: *комерційна таємниця

Таким чином, доходимо висновку, що виробничо-господарська діяльність на підприємстві досить ефективна. Для забезпечення зростання й ефективності використання фінансових ресурсів підприємство використовує свої виробничі ресурси вдало.

2.2. Організаційні аспекти формування та компоненти фінансової звітності

Господарська діяльність будь-якого підприємства, зокрема й сільськогосподарського, забезпечує отримання результату, який цікавить певних осіб (користувачів фінансової інформації). З метою їх інформування складають звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан підприємства: дані про фінансові результати (прибутки чи збитки), наявність

фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, грошові потоки, наявність і рух власного та позичкового капіталу, стан дебіторської і кредиторської заборгованості, стан і зміну основних та обігових коштів, нематеріальних активів тощо.

Керівники підприємств здебільшого повністю довіряють підготовку звітів працівникам бухгалтерії. Керівники підприємств не мусять бути обізнаними в методах складання фінансової звітності, методиці обліку господарських операцій, однак повинні володіти інформацією, що закладена у фінансовій (бухгалтерській) звітності, оскільки, підписуючи ці документи, вони відповідальні за їх достовірність. Керівник має бути впевнений у правильності та реальності бухгалтерського балансу й інших форм фінансової звітності, уміти визначити фінансовий стан підприємства: платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість та рентабельність підприємства і їх зміну порівняно з минулим роком, розуміти їх причини. Тому набувають особливого значення питання щодо методики й особливостей формування фінансової звітності [2, с. 177].

Для ухвалення економічних рішень користувачам фінансових звітів потрібна інформація щодо фінансового стану, результатів діяльності та змін у фінансовому стані підприємства. Зазначеними інформаційними потребами визначається склад фінансової звітності: баланс; звіт про рух грошових коштів; звіт про фінансові результати; звіт про власний капітал; примітки до річної фінансової звітності.

Завдяки компонентам фінансової звітності, які відображають різні аспекти подій і господарських операцій за звітний період, відповідну інформацію попереднього звітного періоду і розкриття облікової політики та її змін, можливий ретроспективний і перспективний аналіз діяльності підприємства для подальшого ухвалення управлінських рішень (табл. 2.13).

Для забезпечення зрозумілості фінансової звітності для користувачів НП(С)БО1 вимагає наявності в ній даних про [47]:

Таблиця 2.13

Призначення основних компонентів фінансової звітності

№ з/п	Компонент фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
1	Баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан)	Наявність економічних ресурсів, що контролюються підприємствами на дату балансу	Оцінка структури ресурсів підприємства, їхньої ліквідності і платоспроможності підприємства; оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які підприємство, контролюватиме в майбутньому; прогнозування майбутніх потреб упозиках
2	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	Оцінка та прогноз прибутковості діяльності підприємства; структури доходів та витрат
3	Звіт про власний капітал	Зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду	Оцінка і прогноз змін у власному капіталі
4	Звіт про рух грошових коштів	Генерування та використання грошових коштів протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства
5	Примітки до річної фінансової звітності	Обрана облікова політика. Інформація, не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але обов'язкова за П(С)БО. Додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості	Оцінка та прогноз облікової політики; ризиків або невпевненості, що впливають на підприємство, його ресурси та зобов'язання; діяльність підрозділів підприємства тощо.

Джерело: [38; 47]

підприємство; дату звітності та звітний період; облікову політику підприємства та її зміни; валюту звітності та одиницю її виміру; припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності; аналітичну інформацію щодо статей фінансових звітів; консолідацію фінансових звітів; участь у спільних підприємствах; обмеження щодо володіння активами; виявлені помилки та пов'язані з ними коригування; іншу інформацію.

Кожен фінансовий звіт має містити дату, станом на яку наведені його показники, або період, який він охоплює. У разі, якщо період, за який складено фінансовий звіт, відрізняється від звітного періоду, який передбачено Національним положенням (стандартом), то причини й наслідки цього мають

бути розкриті в примітках до фінансової звітності. Обов'язково у фінансовій звітності вказують валюту, в якій відображено елементи звітності, та одиницю її виміру. У разі, якщо валюта звітності відрізняється від валюти, в якій ведеться бухгалтерський облік, то повинні бути розкриті причини цього й методи, які були використані для переведення фінансових звітів з однієї валюти в іншу [33].

Щоб бути дієвим засобом управління й контролю, звітність мусить відповідати всім вимогам, які висувають до обліку. Вона повинна відображати достовірно ресурси підприємства, їх використання та фінансові результати діяльності. Показники звітності мають бути об'єктивними, обґрунтованими перевіреними даними поточного обліку й підтвердженими відповідними документами [28, с. 996].

Невід'ємною умовою корисності звітності є своєчасність її складання та подання. Якщо користувачам навіть найбільш достовірна інформація надана несвоєчасно, вона втрачає своє значення, тому звітність має бути складена і подана відповідним органам у строки, які встановлено нормативними актами, що забезпечить її ефективне використання для управління і контролю. Для підвищення рівня аналітичності фінансової звітності важливим напрямом є правильна побудова її форм, щоб максимально полегшити вивчення відображених у них господарських взаємозв'язків [30, с. 369].

Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» виділяються чотири якісні характеристики фінансової звітності, які вимагають, щоб відображена у фінансовій звітності інформація була:

✓ зрозумілою та розрахованою на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання й зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;

✓ достовірною, тобто не містити помилок й викривлень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності;

✓ доречною, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає

можливість своєчасно оцінити минулі, теперішні й майбутні події, підтвердити й скоригувати їх оцінки, виконані в минулому;

✓ порівнюваною, або зіставною, що передбачає можливість користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди та звіти різних підприємств між собою [47].

Отже, головні вимоги до звітності – це чіткість, реальність, своєчасність, єдність методики звітних показників, порівнянність їх із минулими показниками. Якісними характеристиками фінансової звітності є такі: інформація, яка надається у фінансових звітах, повинна бути дохідлива й розрахована на однозначне тлумачення її користувачами [30, с. 368].

Загальні засади бухгалтерської звітності, якими ми бачимо їх у роботі, виявлено через запропоновану модель фінансової звітності Н.В. Курган (рис. 2.5).

Хоча модель містить шість чинних форм, вважаємо, що існує необхідність розширення їх переліку до семи із введенням додаткової форми № 7 «Додатки до фінансової звітності». На відміну від інших галузей економіки, у цій формі належить відображати спеціальну економічну інформацію саме сільсько-господарських підприємств [12, с. 31].

Фінансова звітність має давати користувачам змогу порівнювати: фінансові звіти підприємства за різні періоди; фінансові звіти різних підприємств.

Передумова зіставності – наведення відповідної інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику і її зміни [28, с. 995].

Особливість відображення статей у фінансовій звітності полягає в тому, що підприємства можуть не наводити статті, за якими відсутня інформація до розкриття. Виняток становлять випадки, коли такі дані були в попередньому звітному періоді, тобто рядки річної фінансової звітності, які не мають показників, можна взагалі не відображати (п. 4 р. II НП(С)БО 1).

До форм фінансових звітів дозволено додавати нові додаткові статті лише ті, які подано в дод. 3 до НП(С)БО 1 зі збереженням коду, який там вказаний.

Потрібно також, щоб інформація додаткової статті була суттєвою; оцінку додаткової статті можна достовірно визначити.

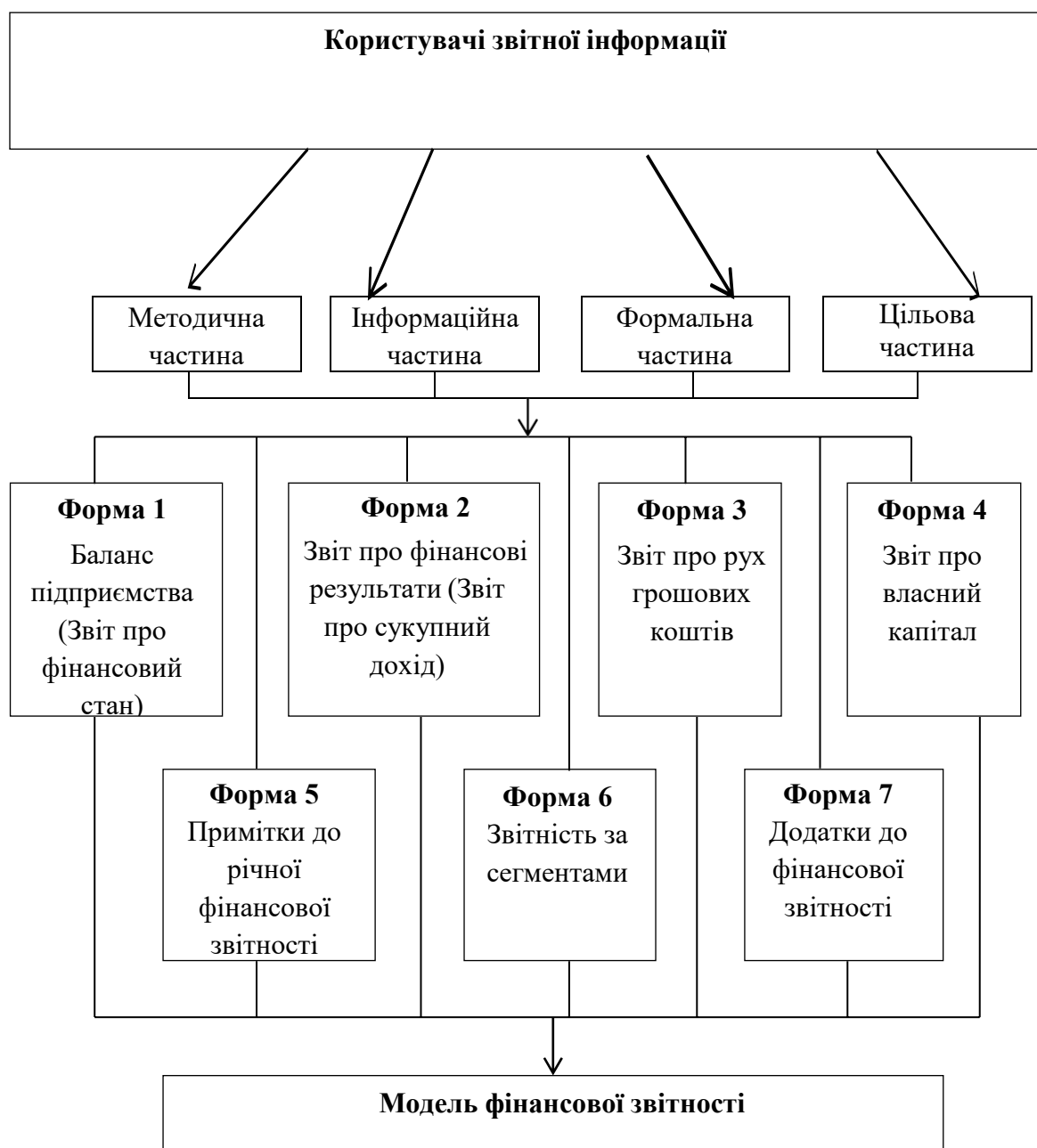

Рис. 2.5. Модель фінансової звітності сільськогосподарських підприємств

Джерело [29, с. 26]

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» суттєвою є інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності [47].

Позаяк межі суттєвості у стандартах нормуються вкрай рідко, функцію їх встановлення бере на себе переважно керівництво підприємства. Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635, передбачається встановлювати критерії суттєвості окремо: для інформації про господарські операції, події; для статей фінансової звітності. Тому база й межі суттєвості для подій, господарських операцій і фінансової звітності будуть відрізнятися.

У табл. 2.14 наведемо рекомендовані Міністерством фінансів межі суттєвості для статей фінансової звітності [47].

Таблиця 2.14

Межі суттєвості для статей фінансової звітності

Форма звіту	Межа суттєвості для статей фінансової звітності
Баланс	5 % підсумку балансу або 15 % підсумку класу активів, власного капіталу, класу зобов'язань
Звіт про фінансові результати	5 % суми чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) або 25 % фінансового результату від операційної діяльності
Звіт про власний капітал	5% розміру власного капіталу підприємства
Звіт про рух грошових коштів	5% суми чистого руху грошових коштів від операційної діяльності

Враховуючи інформаційний зміст даних, відображених у звітності, вона посідає особливе місце в бухгалтерському обліку, який являє собою складову системи управління підприємством. Узагальнивши погляди вчених, можна визначити місце елементів фінансової звітності в системі управління підприємством (рис. 2.6).

Відповідно, елементами поданої системи управління підприємством є блок інформаційного забезпечення.

Зважаючи на зазначені складові системи, потрібно визначити й охарактеризувати чинники, що мають вплив на рівень інформаційного забезпечення, а саме:

✓ зовнішні (рівень розкриття інформації для задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів);

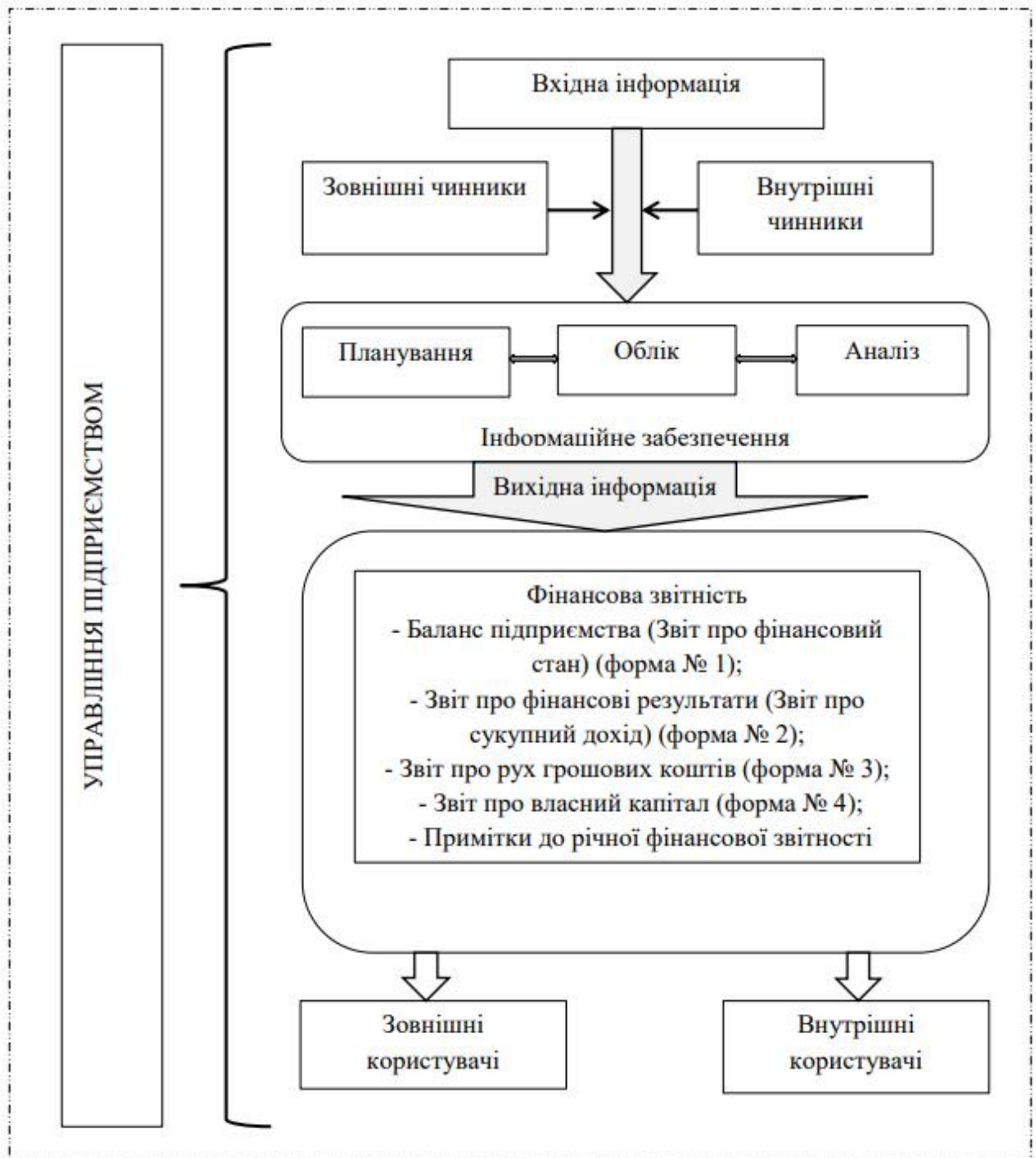

Рис. 2.6. Місце фінансової звітності серед елементів системи управління підприємством

Джерело: [5]

- ✓ коло зовнішніх користувачів та внутрішні (розміри підприємства і масштаб діяльності);
- ✓ інформаційні потреби користувачів;
- ✓ структура управлінського апарату;

- ✓ рівень деталізації та узагальнення інформації;
- ✓ кваліфікаційний рівень працівників облікового і аналітичного підрозділів;
- ✓ періодичність подання інформації.

Доцільно проаналізувати вплив окремих із наведених чинників на формування обсягів інформаційного забезпечення. Розміри підприємства та масштаб його діяльності впливають на необхідність інформаційного забезпечення для проведення аналізу та контролю; організацію структурних елементів системи управління.

Інформаційні потреби користувачів проявляють безпосередній вплив, позаяк для кожного окремого користувача зовнішнього й внутрішнього середовища потрібно чітко визначити обсяги й види обліково-аналітичної інформації, рівень її узагальнення та форму подання [64].

Звітний періодом для складання фінансової звітності – календарний рік. Баланс підприємства складають на кінець останнього дня звітного періоду.

Проміжну (місячну, квартальну) звітність, що охоплює певний період, складають наростаючим підсумком з початку звітного року.

Отже, звітність за періодичністю складання й подання може бути внутрішньорічною, місячною, квартальною, піврічною, дев'ятимісячною та річною. Внутрішньорічна звітність називається поточною, або періодичною [47].

Дочірнє підприємство ХХХХ приватного підприємства ХХХ згідно з нормами чинного законодавства веде облік результатів роботи, контроль за ходом виробництва, оперативний, бухгалтерський і статистичний облік.

Формування фінансової звітності в дочірньому підприємстві ХХХХ приватного підприємства ХХХ являє собою етап узагальнення й систематизації інформації, що отримана за звітний період, та перенесення її зі зведених документів до основних форм звітності. Весь цикл бухгалтерського обліку, який охоплює безпосередньо основні етапи та процедури формування фінансової звітності, відображено в дод. В.

Складену фінансову звітність перевіряє головний бухгалтер як з погляду правильності заповнення всіх рядків Балансу (Звіту про фінансовий стан) та інших форм, так і стосовно їх взаємоузгодженості. Після цього головний бухгалтер разом з керівником ґрунтовно аналізують дані форм фінансової звітності і підписують їх.

Таким чином, підготовка і складання річної фінансової звітності – це тривалий і складний обліковий процес.

Однією з важливих проблем, які виникають під час аналізу бухгалтерської фінансової звітності і в процесі обґрунтування економічних рішень, є отримання показників, що придатні для порівняння.

Як уже було зазначено, основні компоненти фінансової звітності – це п'ять основних форм [47]:

1. Баланс (або звіт про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який на певну дату відображає його активи, зобов'язання і власний капітал;

2. Звіт про фінансові результати (або звіт про сукупний дохід) є звітом про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід;

3. Звіт про рух грошових коштів – звіт, що відображає надходження й вибуття грошових коштів в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності протягом звітного періоду;

4. Звіт про власний капітал є звітом, що відображає зміни протягом звітного періоду в складі власного капіталу підприємства;

5. Примітки до фінансової звітності – це сукупність показників і пояснень, що забезпечують деталізацію й обґрунтованість статей фінансової звітності, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності.

Бухгалтерський баланс є джерелом оперативної інформації про фінансовий стан підприємства, його аналіз можна проводити або за загальним бухгалтерським балансом, або за спеціальним аналітичним агрегованим

балансом [37, с. 193].

Основною метою аналізу бухгалтерського або аналітичного балансу є виявити «слабкі» статті і прослідкувати їхню динаміку.

Господарські засоби підприємства бухгалтерський баланс відображає в двох аспектах:

- ✓ за їх складом і розміщенням;
- ✓ за джерелами їх формування і цільовим призначенням.

У балансі всі засоби групують та узагальнюють у грошовому вимірнику. У балансі відображається лише стан засобів, тобто показники відображаються в статиці, а не в динаміці, а тому він не може характеризувати рух і використання засобів і джерел. Цю інформацію надають дані поточного бухгалтерського обліку й система бухгалтерських рахунків.

Структура Плану рахунків зорієнтована на потреби складання балансу й інших форм фінансової звітності.

На рис. 2.7 відображено узгодженість бухгалтерських рахунків із балансом.

Правильно побудований баланс охоплює господарську діяльність підприємства всебічно, забезпечує належне групування господарських явищ, а це дає змогу об'єктивно оцінити на звітну дату фінансовий стан підприємства.

Вивчення наукової літератури дало змогу обґрунтувати послідовність здійснення аналізу балансу ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ з метою ефективно оцінки його фінансового стану (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Етапи здійснення аналізу балансу ХХХ
ХХХХ приватного підприємства ХХХ

Досить повне уявлення про фінансовий стан підприємства з погляду можливостей своєчасного здійснення ним розрахунків дає аналіз ліквідності балансу (див. табл. 2.1 і табл. 2.3).

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) є важливим фінансовим звітом та основою складання податкової декларації для платників податку на прибуток. У зв'язку з цим він перебуває в полі зору всіх користувачів фінансової звітності та аудиторів [1].

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 1, чинна форма звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) складається з чотирьох розділів (табл. 2.15) [47].

Таблиця 2.15

Структура звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід)

№ розділу	Назва розділу	Зміст розділу
I	Фінансові результати	Визначаються фінансові результати основної діяльності, звичайної діяльності, чистий прибуток (збиток).
II	Сукупний дохід	Визначаються фінансові результати основної діяльності, звичайної діяльності, чистий прибуток (збиток). Призначений для відображення інформації про доходи і витрати, отримані в результаті переоцінювання необоротних активів, фінансових інструментів та монетарних статей балансу.
III	Елементи операційних витрат	Для цілей аналізу визначаються п'ять основних елементів витрат: матеріальні втрати, витрати на оплату праці, амортизація, відрахування на соціальні заходи інші витрати.
IV	Розрахунок показників прибутковості акцій	Для акціонерних товариств визначається середньорічна кількість звичайних акцій, розподілений чистий прибуток на акцію, розподілений прибуток на акцію.

Джерело: сформовано за [47]

Перший розділ звіту про фінансові результати відображає інформацію щодо доходів і витрат від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності та щодо фінансового результату діяльності – чистий прибуток (збиток).

Хронологічно звіт про фінансові результати зазвичай складають після балансу. Звіт має за показниками результатів діяльності узгоджуватися з ним.

Окрім того, підприємство на свій розсуд і відповідно до специфіки діяльності також має право застосовувати додаткові статті фінансової звітності. У цих статтях міститься показник фінансових результатів діяльності підприємства, який входить до складу фінансового результату до оподаткування, а саме: прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті (код рядка 2275). У разі, якщо підприємство складає «Звіт про рух грошових коштів за непрямим методом», то з нього можна одержати інформацію про такі фінансові результати: прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування (код рядка 3500), відповідає коду рядка 2290, або 2295 «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід); збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць (код рядка 3515); збиток

(прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій (код рядка 3520) [47].

Як зазначають науковці, чинна форма звіту про фінансові результати не вміщує достатньої аналітики, позаяк показники доходів і витрат за різними видами діяльності сумуються в один показник. Тому ця форма потребує вдосконалення [90, с. 408].

Отже, можна відзначити, що основу формування звіту про фінансові результати становлять такі елементи, як доходи і витрати. Методологічні аспекти обліку доходів і витрат регулюють відповідно П(С)БО 15 «Доходи» [49] та П(С)БО 16 «Витрати» [49].

Аналізуючи дані (див. табл. 2.4), можемо стверджувати, що чистий фінансовий результат агрофірми має тенденцію до зниження, що пов'язано з повномасштабним вторгненням в Україну країни-агресора з 24 лютого 2022 р.

Така форма річної фінансової звітності, як звіт про рух грошових коштів, надає користувачам інформації підстави для оцінки спроможності підприємства генерувати грошові кошти та для оцінки потреби в них. У цьому звіті відображають джерела одержаних підприємством готівкових і безготівкових коштів, напрями їх використання в звітному періоді, залежно від виду діяльності (операційної, фінансової, інвестиційної) рух грошових коштів за звітний період [29, с. 144].

Рис. 2.9 узагальнює уточнені внаслідок проведеного дослідження методичні аспекти складання звіту про рух грошових коштів.

Інформацією про зміни грошових коштів і їх еквівалентів за звітний рік Звіт про рух грошових коштів доповнює баланс (звіт про фінансовий стан) і звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) підприємства [29, с. 144].

Баланс (звіт про фінансовий стан) і звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) підприємства складають щоквартально і в повному обсязі – за рік. Звіт про рух грошових коштів складають тільки в процесі формування річної фінансової звітності, щоквартально не складають. Звіт про рух грошових коштів підприємства можна складати за двома методами: прямим або

непрямим, причому перевагу надають саме прямому методу [29, с. 144].

Рух коштів у результаті операційної діяльності	
Прямий метод	Непрямий метод
НАДХОДЖЕННЯ від: – реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); – повернення податків і зборів, у т. ч. податку на додану вартість цільового фінансування; – інші надходження – ВИТРАЧАННЯ НА СПЛАТУ: – товарів (робіт, послуг); – праці; – відрахувань на соціальні заходи – зобов'язань з податків і зборів; – інші витрати = чистий рух коштів від операційної діяльності	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування +/- коригування (– негрошові доходи + негрошові витрати) на: – амортизацію необоротних активів; – збільшення (зменшення) забезпечень; – збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць; – збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій; +/- зменшення (збільшення) оборотних активів; +/- збільшення (зменшення) поточних зобов'язань = грошові кошти від операційної діяльності – Сплачений податок на прибуток = чистий рух коштів від операційної діяльності
Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності	
Прямий метод	
НАДХОДЖЕННЯ від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів; від отриманих відсотків, дивідендів; від деривативів; інші надходження – ВИТРАЧАННЯ на придбання фінансових інвестицій, необоротних активів; виплати за деривативами; інші платежі = чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	
Рух коштів у результаті фінансової діяльності	
Прямий метод НАДХОДЖЕННЯ від власного капіталу, отримання позик та інші надходження – ВИТРАЧАННЯ на викуп власних акцій, погашення позик, сплату дивідендів та інші платежі = чистий рух коштів від фінансової діяльності	
+/- чистий рух коштів у результаті операційної діяльності +/- чистий рух коштів у результаті інвестиційної діяльності +/- чистий рух коштів у результаті фінансової діяльності = чистий рух грошових коштів за звітний період	
+/- залишок на початок звітного періоду +/- вплив змін курсу валют = залишок коштів на кінець року	

Рис. 2.9. Структурно-логічна схема складання звіту про рух грошових коштів підприємства

Джерело: [29, с. 145; 47]

Підкреслимо, що завдяки перевагам широкого використання в обліковій практиці підприємств інформаційних систем і технологій можливо забезпечити збір необхідних даних для складання звіту про рух грошових коштів як прямим, так і непрямим методом. Підприємства повинні самостійно обрати метод складання звіту грошових коштів (прямий чи непрямий).

Звіт про власний капітал відображає зміни в складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. Його мета – надання користувачам для ухвалення рішень правдивої, повної та неупередженої інформації про стан і рух власного капіталу підприємства на певну дату [4].

Власний капітал показує частину майна підприємства, яке фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства. Враховуючи функції власного капіталу, можна відзначити, що його розмір визначає ступінь незалежності і впливу його власників на підприємство, водночас для кредиторів він є показником стабільності й відповідальності підприємства. Стосунки в підприємства з різними юридичними та фізичними особами тим кращі, чим більший власний капітал і менша кредиторська заборгованість [78, с. 113].

Власний капітал складається з таких капіталів: зареєстрованого (пайового) капіталу; капіталу у дооцінках; додаткового капіталу; резервного капіталу; нерозподіленого прибутку (непокритого збитку); вилученого капіталу; неоплаченого капіталу.

У науковій літературі види капіталу умовно згруповано в три групи (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Структура власного капіталу

Вкладений капітал	Накопичений капітал	Регулюючий капітал
Зареєстрований (пайовий) капітал	Додатковий капітал, капітал в дооцінках	Вилучений капітал
Інший вкладений капітал	Резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал

Джерело: [20, с. 175]

Для заповнення форми «Звіту про власний капітал» джерелами інформації є: засновницькі документи підприємства, посвідчення про реєстрацію випуску цінних паперів, інші розпорядження повноважних органів підприємства щодо операцій, які призводять до змін у власному капіталі; заповнений «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за звітний рік (форма № 1); заповнений «Звіт про фінансові результати (сукупний дохід)» за звітний рік (форма № 2); записи по

рахунках класу 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань»; примітки до річної фінансової звітності; дані про суму коригувань капіталу внаслідок змін облікової політики, виправлення помилок тощо [92].

На рис. 2.10 наведено алгоритм складання звіту про власний капітал з врахуванням джерел інформації.

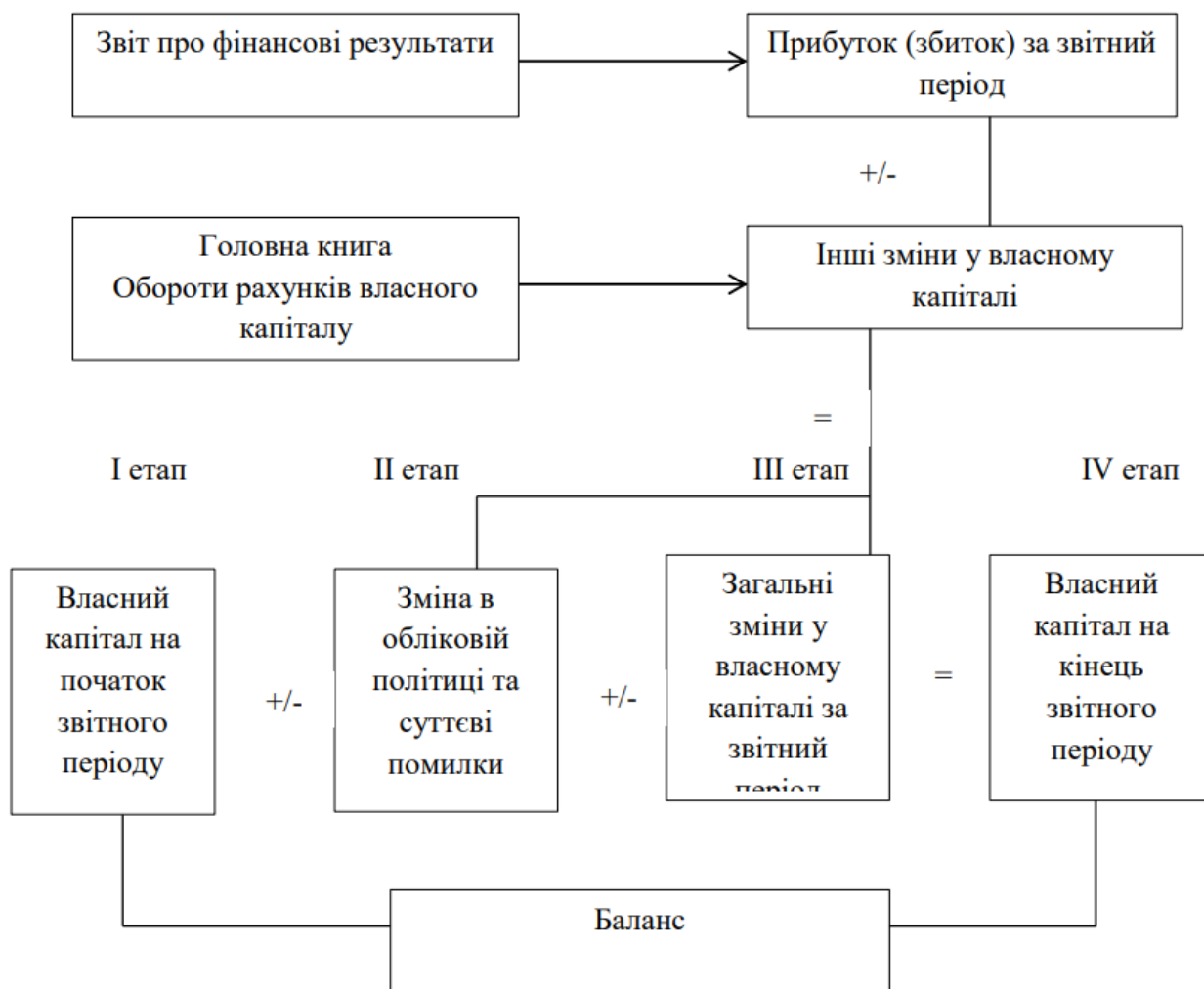

Рис. 2.10. Алгоритм складання звіту про власний капітал з врахуванням основних джерел інформації

Джерело: [4]

Звіт про власний капітал відзначається значною деталізацією та враховує всі коригування, що пов'язані з виправленням помилок, зі зміною облікової політики підприємства, будь-якими іншими змінами в обліку, що впливають на оцінку джерел (елементів) власного капіталу [4].

Звіт про власний капітал складають, поступово заповнюючи граfi форми,

що відображають види власного капіталу. Особливістю заповнення є те, що зміна одного виду капіталу водночас призводить до зміни іншого виду капіталу. При цьому показники, які призводять до зменшення залишку відповідного елемента власного капіталу у звіті про власний капітал відображають у дужках.

Традиційно розкриття інформації у фінансовій звітності пов'язують з примітками до фінансових звітів. Інформація, що міститься в чотирьох формах фінансових звітів в агрегованому вигляді, лише частково розкриває діяльність підприємства. Повне розкриття цих статей міститься у примітках [45].

Для складання приміток використовується затверджена Міністерством фінансів України типова форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Склад загальної річної фінансової звітності доповнюється ще формою № 6 «Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами», яка являє собою спеціальну форму приміток. Окремим додатком до приміток до 2008 р. була форма № 7 «Розрахунок податкових різниць за даними бухгалтерського обліку». Окрім приміток за формами № 5 та № 6, підприємства повинні подавати текстові, описові, в іншому форматі пояснення (таблиці, діаграми, графіки). Такі неформатовані примітки подають у довільній формі [64].

2.3. Помилки у фінансовій звітності: особливості виявлення та попередження

Сучасні умови вимагають від господарюючих суб'єктів уміння грамотно аналізувати економічну інформацію та на її основі ухвалювати виважені управлінські рішення стосовно подальшої діяльності у швидкозмінному середовищі. Бухгалтерський облік, у тому числі фінансова звітність, має вагомий аналітичний потенціал для використання в процесі розроблення стратегічних напрямів господарської діяльності. Одночасно діагностика показників фінансової звітності надає користувачам необхідну інформацію

щодо фінансового стану підприємства та його можливих перспектив.

Недотримання окремих положень документів призводить до викривлень у складанні бухгалтерської звітності.

Визначення поняття «бухгалтерська помилка» в чинному законодавстві відсутнє, однак у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 21 червня 1999 р. № 391 передбачено розмежування помилок за критерієм суттєвості, в залежності від того, чи впливає на рішення користувачів фінансової звітності перекручення даних (суттєва помилка) чи ні (несуттєва помилка) [47].

Натомість Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансовій звітності» від 28 травня 1999 р. № 137 (П(С)БО 6) [49] є дещо поверхневим і тільки узагальнює способи виправлення помилок, які були допущені під час складання фінансових звітів в попередні роки, а отже, потребує вдосконалення.

Інтерес до бухгалтерських помилок у податковому законодавстві виникає лише з погляду їх виявлення під час формування податкової звітності, переважно задля вибору міри покарання за їх допущення в залежності від способу їх виявлення: контролюючими органами чи самостійно [56].

У Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [45] поняття «бухгалтерська помилка» також відсутнє, а подано тільки визначення терміна «помилки попередніх періодів».

Згідно з МСА 450 викривлення можуть виникати через:

- ✓ неточності в збиранні чи обробці даних, на основі яких готують фінансову звітність;
- ✓ неправильну облікову оцінку внаслідок ігнорування або явного неправильного трактування фактів;
- ✓ пропуск суми або розкриття інформації;
- ✓ судження управлінського персоналу щодо облікових оцінок, які аудитор вважає неприйнятними, або вибір і застосування облікової політики, яку

аудитор вважає неприйнятною [16].

У визначенні сутності категорії «бухгалтерська помилка» в науковій літературі існують розбіжності.

У табл. 2.17 розглянемо еволюцію наукової думки стосовно трактування цього поняття.

Таблиця 2.17

**Еволюція наукової думки щодо дефініції поняття
«бухгалтерська помилка»**

Автор, джерело	Термін	Визначення
МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»	Помилки попередніх періодів	Пропуски або викривлення у фінансовій звітності суб'єкта господарювання за один або кілька попередніх періодів, які виникають через невикористання достовірної інформації або зловживання нею, яка була наявна в періоди, коли затвердили фінансову звітність; могла би бути отриманою та врахованою під час складання та подання цієї фінансової звітності
МСА 240 «Обов'язки аудитора щодо несутимливих дій при аудиті фінансової звітності»	Помилка	Перекручення, для яких характерні ненавмисні дії, що призводять до перекручення фінансової звітності
В. Фесенко	Помилка	Ненавмисне неправильне відображення (перекручення, викривлення) даних чи пропуск (невідображення) інформації під час ведення обліку та складання фінансової звітності
О. Лега	Помилка	Ненавмисні порушення у відображенні інформації, які виникають у результаті арифметичної або граматичної помилки в записах облікових даних; випадкового пропуску або неправильного подання відповідних фактів; хибних показань вимірних прикладів; відхилення від правил здійснення контролю за діями матеріально відповідальних осіб під час документування та складання звітів тощо
Н. Канцедал	Бухгалтерська помилка	Невідображення або викривлення інформації в бухгалтерських документах, допущене в ході математичних підрахунків, ігнорування або неправильної інтерпретації фактів господарського життя
Г. Осадча	Помилка	Неточності та викривлення, які виникають під час відображення в обліку активів, доходів, витрат, зобов'язань і власного капіталу підприємства та підлягають виправленню
М. Дубініна	Помилка	Несвідомі дії, які є наслідком недобросовісного ставлення до виконання службових обов'язків під час підготовки інформації, що може призвести до виникнення перекручень

Таким чином, бухгалтерські помилки – це викривлення, пропуски, невідображення, перекручення, неправильне подання, неточність, спотворення інформації в бухгалтерських документах та/або фінансовій звітності. [32, с. 188].

Насамперед потрібно розрізняти навмисні викривлення у фінансовій звітності (шахрайство) та ненавмисні (помилки). Стандартами наголошується, що аудитор має за мету не встановлення факту шахрайства, а розгляд шахрайства, яке спричинює суттєве викривлення фінансової звітності. Причиною помилок зазвичай є людський чинник.

Міжнародними стандартами аудиту навмисні викривлення фінансової звітності класифікуються на такі групи:

- ✓ викривлення внаслідок неправдивої фінансової звітності;
- ✓ викривлення внаслідок незаконного привласнення активів [45].

Виокремлюється шість типів суттєвих викривлень в обліку та фінансовій звітності підприємства: помилка; шахрайство; маніпуляція обліковими записами; фальсифікація бухгалтерських документів і записів; невідповідне відображення записів у реєстрах; незвичайні операції (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

Викривлення в обліку та звітності

Поняття	Визначення
Помилка	ненавмисне перекручення фінансової інформації в результаті арифметичних або логічних помилок в облікових записах і розрахунках, неправильного подання в обліку фактів господарської діяльності, майна, вимог і зобов'язань, недогляду в дотриманні повноти обліку, невідповідності відображення записів.
Шахрайство	навмисно неправильне відображення і подання даних обліку і звітності службовими особами і керівництвом підприємства.
Маніпуляція обліковими записами	навмисне використання неправильних (некоректних) бухгалтерських проводок або сторнуючих записів з метою перекручення даних обліку і звітності
Фальсифікація бухгалтерських документів і записів	оформлення наперед неправильних або фальсифікованих документів бухгалтерського обліку і записів у реєстрах бухгалтерського обліку
Невідповідне відображення записів у реєстрах	ненавмисне або навмисне відображення фінансової інформації в системі рахунків у неповному обсязі, в оцінці, яка відрізняється від прийнятих норм тощо
Незвичайні операції	угоди і господарські операції, платежі, які, на розсуд аудитора, зайві, недоречні або надмірні за певних обставин

Джерело: [45]

Проведені дослідження дали змогу науковцям з'ясувати вплив облікових викривлень на ключові показники фінансової звітності з позиції мети їх здійснення та впливу на економічні рішення користувачів звітності (рис. 2.11).

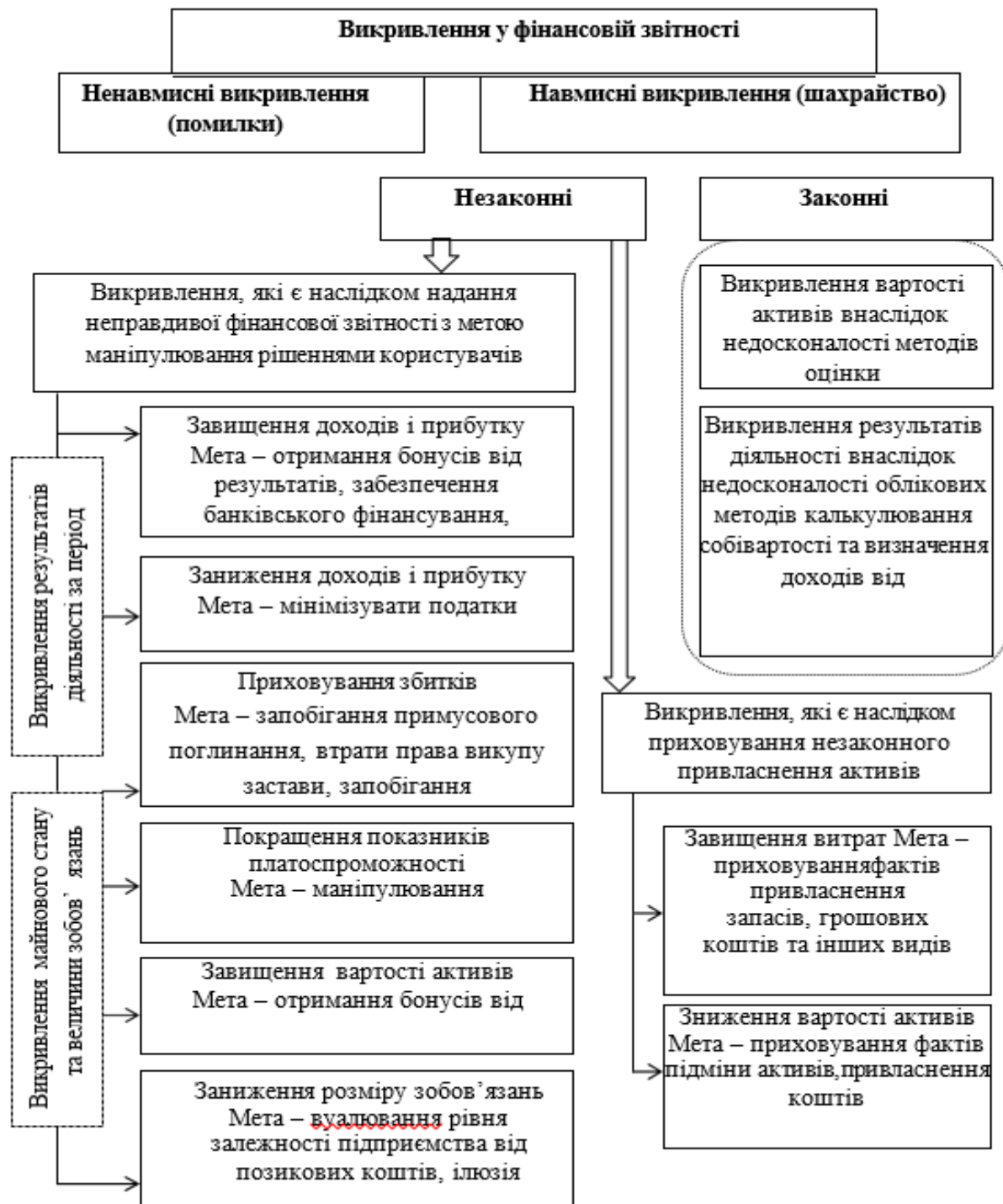

Рис. 2.11. Вплив облікових викривлень на ключові показники фінансової звітності та цілі їх здійснення

Джерело: [86, с. 1042]

Варто зазначити, що чимало випадків викривлень фінансової звітності виникає не з метою задоволення особистих інтересів конкретних осіб, а в результаті наявних недосконалих методів оцінки майна, застосування облікових оцінок чи недосконалих облікових методів [32, с. 194].

Водночас будь-яке навмисне викривлення фінансової звітності скероване на досягнення конкретних цілей окремих осіб або груп осіб.

Отже, існує три базові характеристики, які засвідчують в системі бухгалтерського обліку існування просторової дезорієнтації:

- ✓ відсутність або похибка адресності інформаційно-облікових потоків, що насамперед виявляється в слабкій структурованості, хаотичності останніх;

- ✓ анонімність інформації, цебто отримання і прийняття системою обліку до опрацювання інформації невідомого походження від неідентифікованого (чи ідентифікованого, але фіктивного) джерела;

- ✓ отримання інформації неавторизованими користувачами або неправильне присвоєння прав доступу на етапі розроблення або реформування облікової системи, а не навмисна крадіжка інформації з метою отримання неправомірної вигоди чи завдання шкоди суб'єкту господарювання).

При цьому, на наш погляд, основні ознаки дезорієнтації інформаційно-облікових потоків, такі: відсутність логічної ув'язки між обліковими показниками; зростання обсягів інформації, що вимагає значних додаткових затрат на структурування та первинне опрацювання; неоднозначність облікової інформації, її подвійне трактування; наявність претензій від користувачів щодо складності розуміння й інтерпретації отримуваної ними інформації тощо.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Роль і місце управлінської звітності в прийнятті рішень

Розрізняють залежно від користувачів зовнішню і внутрішню облікову звітність, її інформаційною базою є бухгалтерський облік. Зазвичай зовнішня звітність чітко регламентується нормативними актами, які встановлюють вимоги до її складання, її формати, порядок і терміни подання. Внутрішню звітність формують на запити менеджменту, а тому її формати і набір показників не регламентовані. Виходячи з практичного досвіду управління сільськогосподарськими підприємствами за ринкових умов і враховуючи недостатність інформаційного забезпечення для ухвалення управлінських рішень, особливої значущості набула проблема в формуванні такої внутрішньогосподарської звітності, яка б вміщувала оптимальний набір показників і забезпечувала можливість оперативного її подання [77].

Сьогодні кожне підприємство прагне вдосконалювати свою діяльність і підтримувати конкурентоспроможність за допомогою управлінської звітності. Специфіка діяльності і структура суб'єкта господарювання, особливості ведення обліку й оподаткування – усе це має свій вплив на організацію процесу складання звітності [53, с. 223].

Позаяк для визначення принципів, складу звітності, якою надається інформація для цілей управління бізнесом, та вимог до неї в економічній літературі застосовують різні поняття (внутрішня звітність, внутрішньогосподарська звітність, внутрішня бухгалтерська звітність, управлінська звітність, інтегрована управлінська звітність), насамперед систематизуємо наявні авторські визначення цієї категорії (дод. Д).

Аналізуючи дані вищевказаного додатка, зазначимо, що науковці визначають таке:

1. Звітність для цілей управління будується на даних бухгалтерського обліку (первинного, поточного, оперативного, узагальнювального, аналітичного

і синтетичного) та містить аналітичні дані, а отже, являє собою продукт обліково-аналітичної системи підприємства.

2. Звітність, яка розглядається, формується не лише в бухгалтерії, а й в інших структурних підрозділах підприємства, які фіксують, нагромаджують і зберігають інформацію щодо господарських операцій і процесів, тому є внутрішньогосподарською.

3. Звітність, яка розглядається, надає інформацію для оперативного, поточного і стратегічного управління, тому є управлінською.

4. Управлінська (внутрішньогосподарська) звітність – елемент системи інформаційного забезпечення менеджменту.

5. Управлінська (внутрішньогосподарська) звітність для формування показників використовує спеціальні методичні прийоми [21 с. 75].

Коли розглядати управлінську звітність в якості джерела інформації, слід зосередити увагу на основних вимогах щодо інформації, основних критеріях, групах тощо. Для ухвалення управлінських рішень менеджери різних рівнів використовують різну інформацію.

Можемо виділити основні групи інформації залежно від управлінської ланки, якій ця інформація подається:

✓ стратегічна інформація, яка зазвичай використовується вищим керівництвом. Ця група інформації характеризується високим рівнем узагальнення, зовнішньою спрямованістю, значним часовим діапазоном та охоплює широкий спектр проблем;

✓ тактична інформація, що призначена керівникам середньої ланки. Ця група інформації охоплює вузький спектр проблем, ніж на стратегічному рівні, а також має і зовнішню, і внутрішню спрямованість. Їй притаманний низький рівень узагальнення і достатньо високий рівень точності;

✓ оперативна інформація, яка використовується керівниками нижчого рівня управління. Ця інформація характеризується внутрішньою спрямованістю, низьким рівнем узагальнення, дуже високим рівнем точності та охоплює дуже вузьке коло проблем [95].

Нині підприємствам дозволено самостійно розробляти форми управлінської звітності, враховуючи особливості діяльності.

Тому схилиємося до думки, що передусім потрібно визначитися з завданнями, які поставлені перед користувачами інформації:

- ✓ збирання і групування даних для ухвалення рішень;
- ✓ визначення впливу різноманітних чинників на результат діяльності підприємства за період;
- ✓ визначення економічних вигод, які забезпечить запроваджений процес господарювання;
- ✓ прогнозування фінансових показників та майбутньої системи розвитку;
- ✓ контроль роботи менеджерів та робочих процесів підприємства для попередження й виявлення недоліків [53, с. 224].

Для виконання наведених завдань потрібно оцінити спроможність у задоволенні потреб управлінців. Основне завдання управлінської звітності – вчасне забезпечення користувачів достовірною інформацією, а тому вона має відповідати низці вимог і бути:

- ✓ зрозумілою (під час її формування для опису подій слід використовувати встановлені класифікації, що дасть змогу обмінюватися інформацією зі зовнішніми користувачами);
- ✓ достатньою (вміщувати таку кількість інформації, яка зможе задовольнити потреби користувачів);
- ✓ уніфікованою (звіти повинні відповідати внутрішнім затвердженням на підприємстві нормам);
- ✓ сумісною з іншими видами звітності (повністю взаємодіяти зі встановленою раніше на підприємстві системою ведення податкового і фінансового обліку, однак така сумісність не повинна лімітувати інформаційну складову управлінської звітності);
- ✓ універсальною (управлінські звіти мають бути відповідними технічним характеристикам її кінцевих користувачів);
- ✓ захищеною (контроль за доступом і використанням управлінської

звітності) [53, с. 225].

Наведені основні вимоги до інформації для формування управлінської звітності та для ухвалення управлінських рішень мають враховувати також і основні етапи процесу ухвалення таких рішень. Дотримуючись тих чи інших вимог до інформації або застосовуючи їх для формування управлінської звітності насамперед необхідно визначити вид управлінської звітності, який наведений у класифікації. З огляду на унікальність на кожному окремому підприємстві системи управлінської звітності, науковцями пропонуються різні класифікаційні ознаки, а також види звітності.

Доповнюючи та узагальнюючи дослідження вчених, пропонуємо класифікувати управлінську звітність за такими ознаками (дод. Е).

Формування управлінської звітності є складним процесом, який передбачає певну послідовність дій, а отже, для чіткості й зрозумілості управлінської звітності потрібно розділити на декілька етапів процес її формування. У своїй статті М. І. Скрипник та О. О. Григоревська запропонували підприємствам розробити Інструкцію з формування звітності, де виділяють певні етапи (табл. 3.1) (таблиця розроблена автором на основі праці М. І. Скрипник, О. О. Григоревської [78, с. 114]).

Таблиця 3.1

Етапи формування управлінської звітності

№ етапу	Назва етапу
1 етап	Визначення видів, форм та форматів звітності
2 етап	Визначення бази використання інформації
3 етап	Формування показників звітності, які відображаються у звітах
4 етап	Розробка методики формування показників
5 етап	Визначення суб'єктів з урахуванням їхніх інформаційних потреб
6 етап	Урахування допущень на майбутні періоди
7 етап	Визначення періоду подання даних у розрізі видів звітів

Джерело: [78, с. 114]

Під час впровадження управлінської звітності на підприємстві можливе виникнення численних ситуацій, коли потрібно ухвалювати рішення з питань стандартизації та уніфікації облікових процедур, фінансування впроваджуваних

проектів, а це вимагає, щоб була наявною група оперативного реагування. Якщо підприємство характеризується складною структурою, то необхідний додатковий персонал, який забезпечить розроблення та підтримання облікових управлінських стандартів в актуальному стані [91, с. 139].

Вимагається ретельне вивірення та ґрунтовність процесу формування управлінської звітності, позаяк правильно сформована звітність – запорука успіху ухвалених користувачами управлінської інформації рішень. Якщо керівниками підприємства будуть застосовуватися вищенаведені етапи, то це допоможе їм ефективно контролювати власну діяльність, будувати плани й робити прогнози на майбутнє, виявляти відхилення від прогнозованих цілей, запобігати їм і вчасно ухвалювати управлінські рішення. Це дасть змогу підприємству ефективно функціонувати, триматися на плаву й бути конкурентоспроможним [53, с. 226].

Система управлінської звітності може бути створена тільки в умовах згрупованості інформаційних даних, узгодженості форм звітів, функціонального підходу до накопичення та узагальнення інформації [84, с. 43].

Інтегрована інформаційна база, яку використовують під час формування інформації бухгалтерської управлінської звітності, наведена на рис. 3.1.

Зважаючи на форму підприємства, необхідно також враховувати доцільність формування управлінської звітності. Наприклад, на підприємстві, де власник одночасно є й керівником, управлінська звітність зайва, оскільки він сам себе забезпечує необхідною інформацією. Якщо ж підприємство достатньо велике, має багато рівнів управління, які розташовані далеко від виробничого процесу, тоді складання управлінської звітності є обов'язковим.

На різних рівнях управління потрібна різна інформація: повніша й детальніша інформація потрібна менеджеру, який посідає нижчий щабель в ієрархії управління [53, с. 224].

У зв'язку з тим, що управлінський персонал потребує не лише поточних даних, а й певним чином систематизованої та узагальненої інформації, то

особливу актуальність має автоматизація формування управлінської звітності [95].

Рис. 3.1. Інтегрована інформаційна база, яку використовують під час формування інформації бухгалтерської управлінської звітності

Джерело: [96]

Отже, ми пропонуємо управлінському персоналу ХХХ «ХХХХ приватного підприємства ХХХ запровадити форми управлінської звітності за центрами відповідальності і з урахуванням специфіки його діяльності (табл. 3.2).

Щоб підвищити ефективність впровадження управлінської звітності на підприємствах, потрібно спрямувати діяльність за такими напрямками:

- ✓ визначити осіб, які відповідатимуть за складання і подання управлінських звітів;
- ✓ розробити стандартизовані форми управлінської звітності із врахуванням особливостей підприємства);

Таблиця 3.2

Склад управлінської звітності виробничого підприємства

Вид управлінської звітності	Загальна характеристика	Склад управлінської звітності
Оперативна внутрішньогосподарська звітність (щоденна)	Базується на даних аналітичного і складського обліку. Складається за центрами відповідальності, структурними підрозділами підприємства	Оперативні звіти основних і допоміжних господарських структур про залишки товарно-матеріальних цінностей (готової продукції, виробничих запасів, товарів тощо) – для забезпечення управлінських рішень стосовно постачання та збуту; оперативні звіти про залишки грошових коштів на поточних і карткових рахунках та в касі підприємства; оперативні звіти про хід виробничого процесу, процесу постачання та збуту готової продукції: наявність простоїв та браку виробництва з визначенням причини та суми отриманого збитку; оперативні звіти про залишки термінової кредиторської заборгованості; довідка про дотримання встановлених санітарно-гігієнічних, технічних і технологічних норм організації виробництва
Поточна звітність (за тиждень, декаду, місяць)	Призначена для поточного планування грошових і товарних потоків, формування поточних бюджетів і контролю виконання управлінських рішень	Поточні звіти про випуск продукції, виконання робіт, надання послуг (виробничі звіти); поточні звіти про виконання кошторисів, норми витрат на випуск продукції; поточні звіти про технічний стан та використання виробничих потужностей підприємства; поточні звіти матеріально відповідальних осіб; поточні звіти про ритмічність поставок сировини і матеріалів; поточні звіти про якість продукції, наявність браку та рекламаций; план-графік поточних обов'язкових платежів (розрахунки з постачальниками, з оплати праці, податків, обов'язкових платежів тощо)
Узагальнювальна звітність (за місяць, квартал, рік)	Використовується для здійснення контролю ефективності бізнесу та стратегічного планування	Звіт про використання виробничих потужностей; звіт про забезпеченість робочою силою; звіт про витрати виробництва та собівартість основних видів продукції; звіт про ефективність матеріально-технічного забезпечення (постачальники, відповідність якості сировини, ціновий рівень); звіт про рівень заробітної плати; звіт про випуск та реалізацію продукції; звіт про технічний стан обладнання, транспортних засобів, комп'ютерної техніки; звіт про результати інвентаризації; звіт про фінансовий стан (баланс) з аналітичними висновками; звіт про фінансові результати з аналітичними викладками

✓ визначити строки подання звітності і, відповідно, налагодити чітку

подачу звітності певного виду;

✓ налагодити взаємозв'язок системи управлінської звітності з аналітичною системою підприємства [91, с. 140].

Організація управлінської звітності за центрами відповідальності дозволяє організувати підприємству так систему обліку, щоб витрати й доходи акумулювалися за центрами відповідальності та відображалися у звітах за принципом контрольованості витрат на певних рівнях управління [88, с. 638].

3.2. Еволюція та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку і подання фінансової звітності підприємств

На практику ведення бухгалтерського обліку і складання звітності вітчизняних підприємств невідворотний вплив має бурхливий і безупинний розвиток глобалізованої цифрової економіки. На вимогу законодавців українським обліковцям за останні десять років довелося опанувати електронний документообіг з метою звітування державним органам, електронний кабінет платника податків, цифрові підписи і печатки. Сучасні компанії вносять свої облікові дані до баз даних, які сконструйовано або в спеціальному програмному середовищі, що встановлюється на робочому місці бухгалтера локально, або на «хмарних» платформах. У нашій країні на найближчі роки вже законодавчо окреслені інноваційні зміни облікової практики – впровадження цифрової технології XBRL для складання в єдиному цифровому форматі фінансової звітності підприємств. Ці докорінні модифікації практики ведення бухгалтерії є дуже швидкими [31, с. 249]. курган

Сучасними способами формування й подання фінансової звітності є застосування вебтехнологій для розміщення звітності в Інтернеті та використання гнучкої мови бізнес-звітів XBRL (eXtensible Business Reporting Language – розширювана (гнучка) мова ділової звітності) [51].

Як бачимо, в Україні значущий рушійний чинник автоматизації бухгалтерського обліку суб'єктів бізнесу – держава, якою поступово

впроваджуються такі форми подання звітності, які відповідають поточному рівню комп'ютеризації економічних відносин. Зважаючи на проведені дослідження й описані вище факти, пропонується виокремити такі еволюційні форми подання звітності підприємствами України: графічна, комбінована, електронна XML-форма, електронна XBRL-форма, інтерактивна звітність [31, с. 252].

Кожна форма подання звітності ґрунтовно охарактеризована в табл. 3.3.

Графічну та комбіновану форми можна вважати вже історично пройденими; XML-форма відповідає сьогоdnішньому дню; XBRL-формат вже став неминучою близькою перспективою, позаяк 28.05.2019 р. НКЦПФР проголосила початок функціонування Системи фінансової звітності в єдиному електронному форматі XBRL та анонсувала запуск необхідного для цього програмного забезпечення і спеціалізованого вебсайту [54].

Отже, на тепер, згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємства, які становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність у видобувних галузях, та підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначений Кабінетом Міністрів України (Постанова № 419), а також підприємства, що самостійно вважають за доцільне застосовувати МСФЗ для складання фінансової звітності, складають фінансову звітність і консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами.

При цьому вони складають та подають фінансову звітність і консолідовану фінансову звітність органам державної влади й іншим користувачам на їхню вимогу в порядку, визначеному законом, на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами в єдиному електронному форматі, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку [54].

Еволюція форм подання звітності підприємств України

Форма подання	Особливості форми подання звітності
1. Графічна форма подання звітності на паперових носіях (1991 р. – 2000-х років)	Звітність формується і подається користувачам лише в паперовому вигляді, завіряється «живими» підписами і печаткою. Звітність стандартизована завдяки затвердженим реквізітам і таблицям з кількісними і грошовими показниками. Для надання звітності потрібно заповнити бланки, у комп'ютеризації бухгалтерії немає потреби.
2. Комбінована форма подання звітності на електронних та паперових носіях інформації (початок 2000-х років – 2013 р.)	Звітність формується в електронному вигляді в обліковій базі, що ведеться в бухгалтерській програмі («1С: Підприємство», «Дебет+», Bookkeeper SaaS, «Ананас», «MASTER Бухгалтерія», Athena, GrossBe, Тгіа тощо). З бази звітність вивантажується і зберігається як файл на електронному носії (диск, дискета, флеш-накопичувач). Користувачам звітність подається одночасно в електронному та роздрукованому вигляді (із «живими» підписами та печаткою). Для підготовки звітності необхідна комп'ютеризація бухгалтерії – встановлення облікового програмного забезпечення або застосування «хмарних технологій» обробки та зберігання бухгалтерських даних на серверах в Інтернеті (IaaS, SaaS, PaaS).
3. Електронна XML-форма подання звітності (2013 р. – дотепер)	Звітність формується в зашифрованому електронному вигляді (у XML-форматі) на базі використання спеціальних програм для звітування (OPZ, iFin, Medoc тощо) із накладанням електронних цифрових підписів і печатки; надсилається користувачам у режимі онлайн через мережу Інтернет. Для підготовки та подання звітності необхідні: а) наявність облікового програмного забезпечення – бази даних, яка здатна здійснювати обмін інформацією з програмою для звітування; б) наявність програми для звітування в електронному вигляді та сертифікатів на цифрові підписи та печатки; в) вільний доступ до мережі Інтернет для обміну XML-файлами з користувачами (передусім із ДПС та іншими установами).
4. Електронна XBRL-форма подання фінансової звітності (за таксономією) (2018 р. – дотепер)	В Україні електронний XBRL-формат законодавчо передбачено з 01.01.2020 р. для фінансової звітності організацій, які зобов'язані її складати, згідно з МСФЗ, за таксономією. Нині НКЦПФР розробляє електронний портал «Система фінансової звітності», який має забезпечити прийом, обробку, перевірку, розкриття фінансової звітності підприємств у єдиному електронному форматі XBRL. Немає можливості для вивантаження даних із бухгалтерської бази у XBRL-форматі, тому необхідні додаткові програмні продукти для звітування (AMANA XBRL Cloud, Arkk XBRL Adapter, IPHIX, ParsePort XBRL IFRS тощо). Вимоги для підготовки та подання звітності: а) наявність програми для звітування в електронному XBRL-вигляді та сертифікатів на цифрові підписи та печатки; б) вільний доступ до мережі Інтернет для передачі XBRL-файлів користувачам.
5. Інтерактивна звітність у формі баз облікових даних (перспектива)	Тенденцією подальшої еволюції звітності є надання користувачам багатомірних структур агрегованих облікових даних – звітних стандартизованих баз даних. Це забезпечить користувачам звітності оперативне програмне вирішення будь-яких аналітичних завдань. Підготовка та обробка масивів звітності компаній здійснюватиметься із залученням штучного машинного інтелекту.

Тобто вже навесні 2024 р. всі підприємства, які зобов'язані подавати звітність за міжнародними стандартами, мусять подавати її у форматі таксономії XBRL. При цьому оприлюднена фінансова звітність повинна бути підтверджена аудиторським висновком, що також підлягає публікації. Важливе доповнення: фінансова звітність підприємств є відкритою, не становить комерційної таємниці, не утримує конфіденційної інформації та не належить до інформації з обмеженим доступом, крім випадків, передбачених законом [94].

Для відображення показників фінансової звітності на вимогу Комітету з розробки міжнародних стандартів фінансової звітності використовується таксономія. Таксономія фінансової звітності – це система електронної інформації у вигляді показників фінансової звітності та її елементів (статей), які підлягають розкриттю відповідно до вимог МСФЗ. Попри те, що у вітчизняній практиці таксономія фінансової звітності буде затверджуватися Міністерством фінансів України, фінансова звітність і консолідована фінансова звітність за міжнародними стандартами формуватиметься на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами. З технічного погляду, таксономія ґрунтується на XBRL-стандарті для подання фінансової звітності в електронному вигляді. XBRL (англ. eXtensible Business Reporting Language) – це відкритий стандарт обміну діловою інформацією. В європейських і американських компаніях цей стандарт є загальновизнаним стандартом для подання фінансової звітності за МСФЗ і GAAP США в електронному вигляді [35, с. 127].

XBRL (eXtensible Business Reporting Language (перекладається як «розширювана мова ділової звітності»)) – програмний стандарт, який розроблено для поліпшення способу передавання фінансових даних, що полегшує компіляцію та обмін інформацією [67].

Мета XBRL у тому, щоб розробити автоматизований збір даних, який допоможе аналітикам, регуляторам та інвесторам здійснювати складніший аналіз [75]. Фактично, XBRL спрощує організацію фінансової інформації відповідно до МСФЗ, щоб полегшити доступ до неї всім зацікавленим

сторонам.

XBRL забезпечує можливість висловлювати за допомогою семантичних засобів загальні для учасників ринку й регуляторних органів вимоги до подання бізнес-звітності. Формат використовує теги для ідентифікації кожного фрагмента фінансових даних, який потім дає змогу використовувати його програмно за допомогою XBRL-сумісної програми і легко передавати дані між підприємствами [75].

Стандарт XBRL розроблений міжнародною організацією XBRL International Inc. з метою обміну бізнес-інформацією між бізнес-системами. Його широко застосовують у багатьох країнах регулятори ринків цінних паперів, банківські регулятори, реєструючі та податкові органи, а також національні статистичні агентства. Сьогодні XBRL офіційно рекомендований до використання і його підтримує Рада з МСФЗ для електронного складання звітності за МСФЗ [35, с. 127].

Зараз триває процес запровадження і налаштування Системи фінансової звітності, розпочато її тестування, реєстрацію суб'єктів звітування й триває процес налагодження роботи Системи. У вересні 2019 р. розпочав роботу інформаційний сайт <https://frs.gov.ua>, який вміщує інформаційні і методологічні матеріали, що стосуються функціонування Системи.

Таким чином, переходом України на XBRL відкривається багато переваг для користувачів і тих, хто готує фінансову інформацію (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Переваги використання XBRL

Переваги використання XBRL для суб'єктів звітування	Переваги використання XBRL для держави	Переваги використання XBRL для інвесторів
Коректне складання фінансової звітності; скорочення кількості помилок; залучення інвесторів.	Прискорення обробки та аналізу фінансової звітності; ефективніший регуляторний процес; швидке виявлення порушень та оперативне реагування на них.	Якісне розкриття інформації за міжнародними стандартами; краще розуміння ризиків і перспектив бізнесу; швидкий аналіз фінансової звітності.

Джерело: [75]

Використання XBRL полегшить роботу українських компаній, які вийшли

на публічні ринки, позаяк усе більше міжнародних бірж рекомендує компаніям подавати фінансову звітність саме у форматі XBRL. Відкритість фінансової інформації щодо діяльності українських підприємств, безумовно, позитивно впливатиме й на загальний у країні фінансовий клімат, адже інвестор не стане цікавитися компанією, якщо йому не відомі її фінансові результати [61].

XBRL впроваджуватиметься у фінансову звітність підприємств України в кілька етапів [51]:

1. Вибір таксономії. Таксономія XBRL (XBRL taxonomy) – це категорійний апарат, за допомогою якого визначені й організовані XBRL-теги; це своєрідний словник термінів, які мають розумітися однозначно всіма користувачами й програмами. Такі бухгалтерські поняття, як грошові кошти, активи, амортизація, представлені в таксономії, яка встановлює також їхній взаємозв'язок, семантику, формули, які використовуються (наприклад, $\text{Активи} = \text{Зобов'язання} + \text{Власний капітал}$), спосіб їх відображення й іншу описову характеристику. Підприємство обирає вже опубліковані таксономії або розробляє власну, чи їх комбінацію, ґрунтуючись на опублікованій таксономії з додаванням елементів, які є специфічними для власних потреб звітності.

2. Порівняння статей у фінансовій звітності з елементами, що містяться в обраній таксономії.

3. Створення розширення. Якщо у фінансовій звітності підприємства містяться позиції, що не мають еквівалентних елементів таксономії, то підприємством створюється свій власний елемент.

4. Створення тегів та зразка документа. Тільки-но всі статті і їх еквівалентні документи будуть ідентифіковані (або створені), числові та текстові дані звіту потрібно закодувати за допомогою програмного забезпечення XBRL.

Згідно з наявною найкращою практикою є декілька способів переходу на XBRL [94]:

1. Підприємство передає до порталу регулятора підготовлені під XBRL форми в MS Excel, MS Word, PDF. Це актуально для малого бізнесу. Переваги:

немає витрат на впровадження. Недоліки: висока ймовірність помилок, ручне введення даних, немає користі за межами певного звітнього контексту.

2. Передання функції підготовки звіту XBRL зовнішнім вендорам (аутсорсинговим компаніям). Переваги: низький ризик, комплексна підтримка, знати програмне забезпечення не потрібно. Недоліки: відсутність контролю; ймовірно, високі витрати.

3. Доопрацювання програмного забезпечення – розроблення інструменту для конвертації фінансової звітності з наявної облікової системи підприємства у формат XBRL. Переваги: контроль за результатом, спрощений підхід. Недоліки: часовий ризик, потрібні знання специфікацій, постійне доопрацювання та оновлення.

4. Придбання готової ERP-системи із вбудованим інструментом для формування звіту XBRL. Переваги: економія середньострокова, комплексний підхід, автоматичне опрацювання, контроль за результатом, розширені можливості звітування, висока якість даних. Недоліки: інвестиції, які потрібно робити на початковій стадії.

5. Кожне підприємство може обирати: чекати, що запропонує регулятор, або діяти – вивчати інформацію, аналізувати власні можливості стосовно переходу на звітування в XBRL.

Якщо господарюючий суб'єкт вирішив діяти, тоді консультанти дають декілька рекомендацій стосовно підготовки до переходу на звітування в XBRL:

- ✓ перевірка власних IT-систем щодо можливості формувати звітність у форматі XBRL;

- ✓ мапінг (або зіставлення) даних (звітів) із IT-систем і розширеної таксономії UA XBRL МСФЗ (або базової з сайту Ради з МСБО: www.ifrs.org/);

- ✓ валідація XBRL (використати програмне забезпечення XBRL, наприклад, Arelle або внутрішню розробку);

- ✓ обов'язково долучитися до пілотного проєкту з дослідної експлуатації системи фінансової звітності [94].

Пріоритетним напрямом науковці вважають розроблення таксономії XBRL

для фінансової звітності відповідно до національних П(С)БО. Позаяк можливості XBRL дають змогу поліпшити фінансовий аналіз і ризик-менеджмент, то постачальники програмного забезпечення зобов'язані передбачити розробку програмних агентів та інформаторів штучного інтелекту, за допомогою яких вилучають закодовані у XBRL дані з відповідних джерел для прогнозування, приміром, фінансового стану підприємств. Таким чином, кодування даних бухгалтерського обліку в XBRL має сприяти ефективній інституціоналізації процесу безперервного моніторингу і безперервної звітності на підприємствах. Це, своєю чергою, повинно покращити ефективність бізнесу й допомогти в реалізації бізнес-цілей [51].

Викладений матеріал дає підстави запропонувати керівництву підприємства взяти до уваги можливість формування звітності за XBRL.

Як підкреслюється в наукових публікаціях [65], зазначений програмний стандарт є дуже зручним і для щоденного використання в роботі обліковців, і для аналітики апаратом менеджменту. Хоча, як і будь-який стандарт, XBRL матиме сенс лише за масового поширення, варто пам'ятати, що сьогодні Україна все активніше залучається до процесу глобалізації. Стратегічне управління та відповідальні рішення потребують усе більшої оперативності, а отже, уніфікація міжнародних практик у сфері фінансової звітності уможливить ухвалення зважених, об'єктивних та ефективних рішень.

Для успішного впровадження XBRL в практичну роботу ХХХ «Агрофірма Луга Нова» приватного підприємства ХХХ потрібні такі передумови:

- ✓ існування зацікавлених споживачів фінансової інформації;
- ✓ розвинена інфраструктура засобів телекомунікаційного зв'язку.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі розкриті теоретичні аспекти та обґрунтовані практичні прийоми формування фінансової звітності підприємства та її використання в управлінні. На основі проведеного дослідження сформульована низка висновків та узагальнень:

Фінансова звітність – загальноприйнята форма, що надає підсумкові бухгалтерські показники, а отже, забезпечує основні інформаційні потреби широкого кола користувачів. Універсальність фінансової звітності сприяє поширенню різних трактувань цього терміна.

Основна мета складання фінансової звітності – надання користувачам для ухвалення рішень правдивої, повної і неупередженої інформації щодо фінансового стану, результатів діяльності, руху грошових коштів і змін у власному капіталі підприємства, яка потрібна для ухвалення рішень.

На основі аналізу підходів науковців щодо класифікації звітності та джерел її формування можна стверджувати, що вся звітність підприємств є бухгалтерською, позаяк дані бухгалтерського обліку є незалежно базовою інформацією для її формування. Запропоновані зміни класифікації звітності підприємств дадуть змогу уточнити зміст поняття звітності підприємств і її види.

Попри те, що в Україні система регулювання бухгалтерського обліку і звітності загалом сформована, під час реформування бухгалтерського обліку згідно з вимогами МСФЗ ще залишається низка невирішених методологічних і організаційних проблем.

Аналіз динаміки активів агрофірми дає підстави для висновку про посилення господарського потенціалу, оскільки впродовж 2020–2022 рр. збільшується сума активів, тобто обсяг наявного майна в розпорядженні підприємства зростає. Проведений горизонтальний аналіз активів ХХХ ХХХХ приватного підприємства ХХХ свідчить про зростанням протягом 2020–2022 рр. оборотних активів, яке зумовлене збільшення суми балансу. Сума оборотних

активів у 2021 р. зросла на 26,3 %, а у 2022 р. – на 18,1 %.

Збільшення суми власного капіталу говорить про те, що протягом аналізованого періоду (2020–2022 рр.) підвищилося благополуччя підприємства. На підприємстві протягом досліджуваного періоду довгострокові зобов'язання відсутні, а короткострокові у 2022 р. демонструють тенденцію зростання на 90,3 %.

Спостерігається зменшення у 2022 р. чистого доходу від реалізації товарів і послуг, що засвідчує низьку конкурентоспроможність агрофірми в динамічному середовищі. Однак ця сума не є від'ємною, тобто дочірнє підприємство ХХХХ приватного підприємства ХХХ володіє достатньо якісною бізнес-моделлю для функціонування на ринку аграрної продукції України під час воєнних дій на території держави.

Як бачимо (див. табл. 2.8), рівень рентабельності виробничої і операційної діяльності підприємства є досить високий – відповідно 37,3 % і 8,3 %. Водночас за аналізований період рівень рентабельності виробничої діяльності зріс на 12,2 пункта, а операційної діяльності знизився на 13 пунктів. За досліджуваний період прибуток від виробничої діяльності на 1 га зріс від 9207,17 грн до 11037,26 грн, або на 19,9 %. Про досить високий рівень ефективності ведення господарської діяльності свідчить високий рівень плати за 1 га орендованих ділянок, а саме 1710,38 грн., хоча цей рівень дещо знизився порівняно з 2020 р. – на 4,6 %.

Провівши необхідні розрахунки, бачимо, що значну частку вирощеного врожаю підприємство використовує для власних потреб – годівлі тварин і на насіння. На ринку реалізовано 94,3 % кукурудзи на зерно, 72,4 % пшениці, половину врожаю сої і весь урожай ріпаку. У 2022 р. соняшнику не реалізовували – увесь урожай залишили на підприємстві, очікуючи на кращу реалізаційну ціну. Весь урожай ячменю використали для годівлі свиней, а половину врожаю сої – у виробництві комбікормів.

На основі проведених розрахунків (див. табл. 2.12) бачимо, що за всіма видами продукції собівартість виробництва 1 ц продукції рослинництва зросла.

Найсуттєвіше зростання собівартості одиниці продукції спостерігається щодо технічних культур (окрім цукрових буряків, яких у 2022 р. не виробляли). Якщо щодо зернових і зернобобових культур спостерігається зростання на 13,2 %, то щодо ріпаку – на 48,9 %, щодо сої – на 91,0 %, а щодо соняшнику – на 64,6 %.

Підготовка і складання річної фінансової звітності – тривалий і складний в організаційному й методичному сенсі обліковий процес. На етапі формування фінансової звітності бухгалтер повинен забезпечити здійснення низки організаційних і методичних процедур, а саме: визначити залишки на рахунках обліку; провести річну інвентаризацію; закрити рахунки доходів і витрат; визначити чистий прибуток (збиток) підприємства тощо.

Здійснений аналіз облікових викривлень, з огляду на їх вплив на фінансову звітність та економічні рішення користувачів звітності, свідчить про те, що викривлення з метою маніпулювання економічною поведінкою власників та потенційних інвесторів здійснюються здебільшого в напрямі показників результатів діяльності, а саме: доходу, витрат, прибутків та збитків.

Невіддільною частиною господарської діяльності підприємства є складання управлінської звітності, оскільки остання показує загальну економічну ситуацію. Управлінська звітність, як засіб забезпечення інформацією та інструмент управління, має бути зрозумілою, повною, уніфікованою та універсальною. Формування якісних і детальних звітів уможливорює налагодження процесу забезпечення інформацією як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів і сприяє ефективності ухвалених рішень.

Впровадження в Україні XBRL-стандарту, по-перше, є кроком подальшого зближення вітчизняного та європейського облікового законодавства; по-друге, забезпечує універсальний єдиний формат фінансової звітності, яку отримують від підприємств регулятори фінансового ринку; по-третє, завдяки таксономії XBRL забезпечується більша уніфікація даних, що значно спрощує їх аналіз під час подальшої програмної обробки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балазюк О. Ю., Сисоєва І. М. Звіт про фінансові результати: особливості формування та аудиту. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: www.ekonoma.nauka.com.ua (дата звернення: 10.12.2023).
2. Баришевська І. В., Андрусак В. М. Особливості складання фінансової звітності у сільськогосподарських підприємствах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 21, ч. 2. С. 177-179.
3. Бланк О. І., Ситник Г. В., Андрієць В. С. Управління фінансами підприємств: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
4. Бондар М. І. Звітність підприємства: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2015. 570 с.
5. Букало Н. А. Роль фінансової звітності в управлінні підприємством. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/19354> (дата звернення: 15.12.2023).
6. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Н. С. Акімова, О. О. Говоруха, Л. О. Кирильєва, Т. О. Євлаш. Харків: ХДУХТ, 2019. 182 с.
7. Вдовенко Н. М., Яцун А. Г. Міжнародна економічна діяльність України: словник. Київ: НУБіП України, 2023. 401 с.
8. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: Центр навч. літ., 2019. 520 с.
9. Верига Ю. А., Гладких Т. В., Орищенко М. М. Фінансовий облік: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2019. 492 с.
10. Гальченко Л. М. Нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності в Україні. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/1419/1399> (дата звернення: 10.12.2023).
11. Гнатишин Л. Б., Прокопишин О. С. Організація обліку: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів: Магнолія-2006, 2016. 438 с.
12. Голубнича Г. Фінансова звітність та первинна документація українських підприємств при застосуванні МСФЗ. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. 2018. № 150. С. 29-34.

13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV IV. URL: www.rada.gov.ua (дата звернення: 10.12.2023).
14. Дземішкевич І. О. Відповідність фінансової звітності підприємств потребам користувачів звітності. *Фінансовий простір*. 2015. № 1 (17). С. 113-119.
15. Дида Т. М., Кондратюк М. Ф. Фінансова звітність: методика складання. *Вісник Черкаського університету*. 2015. № 12 (345). С. 3-8.
16. Дубініна М. В., Норова І. С. Особливості виявлення та попередження помилок у фінансовій звітності. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2015/4.pdf (дата звернення: 10.12.2023).
17. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Основи ведення сучасного бізнесу: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2021. 110 с.
18. Жук В. М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2009. 648 с.
19. Засадний Б. А. Вдосконалення системи нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 7. С. 914-920.
20. Зянько В. В., Крива С. В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2015. 175 с.
21. Іванченко Л. В., Ткачук Г. О. Внутрішньогосподарська звітність в системі управління бізнесом. *Економіка харчової промисловості*. 2016. Вип. 1, т. 8. С. 73-79.
22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30 лист. 1999 р. № 291 із змінами і доповненнями від 25 вер. 2009 р. № 1125. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/an/4/REG4186.html#4 (дата звернення: 11.12.2023).
23. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / Г. П. Пасемко та ін. Вид. 2-ге, змін. і допов. Харків: ХНАУ, 2020. 243 с.
24. Іщенко Я. П. Звітність за сегментами сільськогосподарських

підприємств: управлінський аспект. Розвиток інтегрованої звітності підприємств: тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир: Житомир. політехніка, 2019. 356 с.

25. Калітенко Д. С. Аналіз та систематизація нормативно-законодавчого регулювання формування фінансової звітності підприємств України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 26, ч. . С. 118-120.

26. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. (зі змінами і доповненнями від 24.12.2023, № 3494 IX). URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.12.2023).

27. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. URL: <http://advoc.kiev.ua> (дата звернення: 24.12.2023).

28. Корінь А. М. Шляхи удосконалення методики складання фінансової звітності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 994-998.

29. Кузьмінська О. Е. Аналіз інформаційного навантаження Звіту про рух грошових коштів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 17, ч. 2. С. 143-146.

30. Кулинич М. Б., Коваль Н. І. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 6. С. 367-372.

31. Курган Н. В. Еволюція та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності підприємств України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 5 (22). С. 249-256.

32. Лега О. В., Яловега Л. В., Прийдак Т. Б. Помилки в бухгалтерському обліку: сутність, класифікаційні ознаки, виявлення та виправлення. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 49. С. 188-195.

33. Лень В. С., Гливенко В. В. Звітність підприємства: підручник. 4-те вид., виправ. Київ: Каравела, 2016. 676 с.

34. Маглаперідзе А. С., Храпкіна В. В. Оперативне управління фінансами підприємства – фінансова база інноваційного розвитку. *Вісник Криворізького*

економічного інституту КНЕУ. 2018. № 7. С. 48-52.

35. Мазіна О. І., Олійник В. С. Трансформація звітності в умовах глобалізації. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2019. Вип. 3. С. 124-132.

36. Макконнелл Кемпбелл Р., Брю Стенлі Л. Макроекономіка. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика. Ч. 1, 13-те вид. / наук. ред. перекладу Т. Панчишина. Львів: Просвіта, 1997. 672 с.

37. Мартинюк М. А. Методика аналізу бухгалтерського балансу як складова антикризового управління на підприємстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9-1, ч. 2. С. 192-195.

38. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 27.06.2006 р. URL: <http://surl.li/aweol> (дата звернення: 10.12.2023).

39. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління: затв. наказом М-ва фінансів України від 07 груд. 2018 р. № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

40. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: затв. наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <http://dtk.com.ua> (дата звернення: 02.10.2023).

41. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств: затв. наказом М-ва аграр. політики України від 04.06.2009 р. № 390. URL: <http://zakon.nau.ua> (дата звернення: 02.10.2023).

42. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів: наказ М-ва аграр. політики України від 27.09.2007 р. № 701. URL: <http://uazakon.com> (дата звернення: 02.10.2023).

43. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах» від 21.12.2007 р. № 929. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата

звернення: 02.10.2023)

44. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів: наказ М-ва аграр. політики України від 27.09.2007 р. № 701. URL: <http://uazakon.com> (дата звернення: 10.12.2023).

45. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, IASB): список, стандарт, міжнар. док. від 01.01.2012 р. (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.12.2023).

46. Мулик Т. О., Федоришина Л. І. Організація аналітичної роботи в сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2020. 236 с.

47. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом М-ва фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://dtkr.com.ua/show/2cid09995.html> (дата звернення: 18.12.2023).

48. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» від 28.12.2009 р. № 1541. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 18.12.2023).

49. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні: норм.-практ. довідник: навч. посіб. Львів: Інтелект-Захід, 2000. 188 с.

50. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є. Теоретичні основи економічної політики: навч. посіб. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 306 с.

51. Озеран А. В. Сучасний погляд на мету фінансової звітності відповідно до інформаційних потреб її користувачів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9, ч. 2. С. 189-193.

52. Організація бухгалтерського обліку / С. С. Стоянова-Коваль, І. О. Крюкова, М. М. Гоголь, Н. С. Морозюк. Одеса: Атлант, 2015. 250 с.

53. Осадча Г., Синявська Ю. Управлінська бухгалтерська звітність та критерії оцінки її ефективності. *Бізнес-Навігатор*. 2018. Вип. 6 (49). С. 223-227.

54. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). URL: <https://short-url.uk/yIwq> (дата звернення: 25.08.2020).

55. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.10.2023).

56. Податковий кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://pro-u4ot.info/index> (дата звернення: 02.11.2023).

57. Подолянчук О. А. Облік доходів сільськогосподарських підприємств: монографія. Вінниця: ПП «ТД Едельвейс і К», 2010. 276 с.

58. Політична економія: навч. посіб. / М. С. Бріль та ін. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 280 с.

59. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ М-ва фінансів № 237 від 08.10.1999 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.12.2023).

60. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: наказ М-ва фінансів від 30.11.2001 р. № 559. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.12.2023).

61. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: наказ М-ва фінансів від 07.07.1999 р. № 163. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.12.2023).

62. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: наказ М-ва фінансів від 25.02.2000 р. № 39. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.12.2023).

63. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: затв. наказом М-ва фінансів України від 24.03.1995 р. № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.12.2023).

64. Польова Т. В., Дружина А. В. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: www.economy.nauka.com.ua (дата звернення: 10.12.2023).

65. Попова В. Д., Курилюк Н. М. Бухгалтерська звітність у системі

інформаційного забезпечення управління підприємством. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 1002-1011.

66. Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект: монографія. Київ: Центр навч. літ., 2019. 224 с.

67. Приймак О. О., Щирська О. В. Подання фінансової звітності в форматі XBRL в Україні. URL: <https://short-url.uk/ArpZD> (дата звернення: 10.12.2023).

68. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV із змінами і доповненнями від 12.05.2011 р. № 3332-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.12.2023).

69. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 р. № 879. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 24.12.2023).

70. Про затвердження Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики від 12.01.2011 р. № 3. URL: <https://short-url.uk/ArpBX> (дата звернення: 10.12.2023).

71. Про затвердження порядку подання фінансової звітності від 28.02.2000 р. № 419. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 24.12.2023).

72. Про Національний банк України: Закон України від 20 трав. 1999 р. № 679-XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://short-url.uk/ArpBP> (дата звернення: 24.12.2023).

73. Прокопишин О., Кравчук В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасний стан. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 26 жовт.)* Полтава, 2023. С. 298-300.

74. Рожелюк В. М. Нормативно-правове регулювання ведення бухгалтерського обліку як визначальний чинник його організації. *Бізнес-інформ*. 2014. № 7. С. 225-229.

75. Роз'яснення щодо складання фінансової звітності за Таксономією UA

МСФЗ в електронному форматі XBRL за 2019 рік та проміжної фінансової звітності у 2020 році. URL: <https://short-url.uk/yIvW> (дата звернення: 10.12.2023).

76. Рудик О. Р. Антикризове управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання в економіці України: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08. Львів, 2018. 177 с.

77. Садовська І. Б. Вимоги до формування управлінської звітності сільськогосподарських підприємств. URL: <https://short-url.uk/ArBB> (дата звернення: 10.12.2023).

78. Скрипник М. І., Григоревська О. О. Бухгалтерська управлінська звітність: критичний аналіз порядку складання й особливостей практичного застосування. *Національна економіка. Інтелект XXI*. 2016. № 6. С. 111-115.

79. *Словник бухгалтерських термінів (за НП(С)БО та МСФЗ)*. URL: <https://document.vobu.ua/buhoblik/buhslovnuk> (дата звернення: 21.12.2023).

80. Словник економіста та підприємця / А. М. Туренко, І. А. Дмитрієв, О. С. Іванілов, І. Ю. Шевченко. Харків: ХНАДУ, 2018. 340 с.

81. Соломіна Г. В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: навч. посіб. Дніпро: Дніпропетров. держ. ун-т внутрішніх справ, 2018. 234 с.

82. Сторожук Т. М., Блищик Л. В. До питання термінологічного трактування дефініції «фінансова звітність». *Облік і фінанси*. 2019. № 4 (86). С. 54-62.

83. Сучасна міжнародна економіка: підручник / за ред. В. М. Тарасевич. Дніпро: ПБП «Економіка», 2019. 386 с.

84. Тарасова Г. О., Стоцька Н. М. Фінансова звітність в управлінні підприємством. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 6 (46). Т. 2. С. 42-44.

85. Усатенко О. В. Бухгалтерський облік та звітність організацій: навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро: НТУ «ДП», 2022. 74 с.

86. Фесенко В. В., Загорельська Т. Ю. Облікові викривлення та їх вплив на фінансову звітність. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. С. 1040-1043.

87. Фінансовий облік: підручник / Я. Д. Крупка та ін. 4-те вид., допов. і перероб. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 451 с.

88. Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах: підручник / М. Ф. Огійчук та ін.; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. 7-ме вид., перероб. і допов. Київ: Алерта, 2016. 1040 с.

89. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://short-url.uk/yIvD> (дата звернення: 24.12.2023).

90. Шеверя Я. В., Ганусич В. О. Формування показників Звіту про фінансові результати (сукупні доходи) для управління: організаційно-методичний підхід. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 7. С. 404-411.

91. Шевчук К. В. Роль управлінської звітності в обліково-інформаційній системі підприємства та особливості її формування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6, ч. 3. С. 137-140.

92. Шигун М. М., Іваненко В. О. Види звітності підприємств: підходи до їх класифікації. URL: <https://short-url.uk/ArVd> (дата звернення: 10.12.2023).

93. Шквір В. Д., Загородній А. Г., Височан О. С. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті: підручник. 5-те вид. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2019. 404 с.

94. Шматко Н. Ще раз про те, чому саме XBRL. URL: <https://short-url.uk/yIvz> (дата звернення: 10.12.2023).

95. Ясінська А. І., Демків Н. І. Методика формування управлінської звітності підприємства. URL: <https://short-url.uk/yIvm> (дата звернення: 10.12.2023).

96. Яцко М. В. Роль фінансової звітності в умовах посилення інформаційних потреб користувачів. URL: <https://short-url.uk/ArAR> (дата звернення: 10.12.2023).